

БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН, АЗИЗ УСТОЗЛАР!

МАРЫФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИПАРИ ГАЗЕТАСИ •

Ma'rifat

1931 йилдан чиқа бошлаган 1999 йил 29 сентябрь, чоршанба Баҳоси сотувда эркин нархда № 77-78 (7171)

ЎЗБЕКИСТОН ЎҚИТУВЧИЛАРИ ВА МУРАББИЙЛАРИГА

Муҳтарам муаллим ва мураббийлар!

Қадрли устозлар!

Сизларни умумхалқ байрами — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни билан чин қалбимдан самиий табриклайман.

Дунёда ҳар қайси касб-хунарнинг ўзига хос ўрни, аҳамияти ва қадр-қиймати бор. Аммо уларнинг орасида энг улуғ ва шарафлиси, бу — ўқитувчилик касбидир. Чунки муаллим ҳар биримизга сабоқ беради, ақл-идроқимизи юксалтиради, ҳайёт илмини ўргатади. Заҳматкаш устоз-мураббийларнинг меҳнат ва тарбияси туфайли қалбларимиз покланади, дилимизда олижоноб инсоний фазилатлар камол топади.

Шу боис барчамиз ўқувчилик йилларини ҳаяжон ва соғинч билан эслаймиз, меҳнаткаш ва меҳрибон устозларимизни ҳамиша эзгу сўзлар билан хотирлаймиз.

Устозни отадан улуғ деб билган маърифатпарвар ҳалқимиз муаллим ва мураббий зотини ҳамиша ардоклаб, уларнинг меҳнатини қадрлаб келади.

Ҳазрат Алишер Навоий айтганидек, бизга лоқал бир ҳарф ўргатган устознинг ҳаққини юз минг ганжу ҳазина билан ҳам узиб бўлмайди. Биз улардан умрбод қарздормиз.

Азиз муаллимлар!

Мамлакатимизда амалга оширилаётган тарихий ўзгаришларда, хусусан, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини ҳайётга татбиқ этишда сизларнинг хиссангиз бекёйёсdir.

Бу дастур мавжуд таълим-тарбия тизимини ўзгартирибина қолмасдан, балки биз орзу килаётган янги авлодни тарбияладайди.

Янги авлод деганда мен, аввало, ўзлигини тегран англаган, улуғ мутафаккир аждодларимизнинг буюк ва бетакрор меросига муносаб ворис бўлган, шу билан бирга, илм-фан чўққиларини эгаллашда маърифий дунёда ҳеч кимдан қолишмайдиган навқирон фарзандларимизни назарда тутаман.

Ана шу авлодни тарбияладиган Миллий дастур энг катта орзу-умидларимизни, муқаддас интилишларимизни рўёбга чиқарадиган, ҳозирги ва келажак ҳайётимизнинг равнакини белгилаб берадиган ҳоссий омилдир. Бу шарафли вазифа бугунги кунда жамиятимизнинг ҳар бир аъзосига, эркин ва фаровон ҳайёт куришни кўзлаб яшаетган ҳалқимиз зиммасига улкан масъулият юклади.

Лекин биринчи навбатда бу эзгу иш сиз каби маърифат фидойиларининг давлат ва ҳалқ олдидаги муҳим ижтимоий ва инсоний бурчидир.

Мана шу улкан ва ўта масъулиятли вазифани адо этишингизда давлатимиз ва жамиятимиз муҳтарам муаллим ва мураббийларимизни эъзозлаш ва ардоклашда, сиз азизларга муносаб шарт-шароит яратишда ҳеч қандай куч ва маблагини аямайди, деб ишонтиришга рухсат бергайсиз.

Азиз устозлар!

Сизларни байрамингиз билан яна бир бор чин дилдан кутлаб, барчангизга соғлиқ-омонлик, баҳту саодат, шарафли ишларингизда муваффақиятлар тилайман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Kuch – bilim va tafakkurda

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Мамлакатимиз таълим-тарбия тизимида алоҳида ўrnak кўrsatgan ходимлардан бир гурухини мукофотлаш тўғрисида

Республикада таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"ни амалга ошириш, ёш авлод онгода юксак маънавий-ахлоқий фазилатларни шакллантириш, уларни ватанпаварлар ва истиқтолғояларига садоқат руҳида тарбиялашга кўшган муносаб хиссаси ҳамда ўзининг фидойилиги билан кенг жамоатчилик иззат-хурматига сазовор бўлганлиги учун қўйидагилар мукофотлансин:

"Эл-юрт хурмати" ордени билан

Абидова Раъно Жалиловна — Тошкент шаҳар Шайхонтохур тумани 115-мактабнинг география ўқитувчisi

Айтимбетова Несибели Отешовна — Қорақалпоғистон

Республикаси Кегейли тумани 9-мактабнинг математика ўқитувчisi

Аҳмаджонов Рафиқ — Фарғона вилояти Кува тумани 17-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчisi

Бобоев Ойназар Пирназарови — Буҳоро вилояти Қоракўл тумани 6-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчisi

Икромова Гавҳар Жўраевна — Тошкент вилояти Кибрай тумани 15-мактабнинг кимёбиология ўқитувчisi

Имманирова Робихон — Андижон вилояти Олтинқўл тумани 22-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчisi

Исаев Жаббор — Сирдарё вилояти Сирдарё тумани 25-мактаб директори

Матқулиев Карим — Хоразм вилояти Урганч давлат университети қошидаги ака-

демик лицей директори

Минаматов Махмуджон

— Наманган вилояти Ўчи тумани 18-мактабнинг математика ўқитувчisi

Мирзаев Ризо — Навоий вилояти Кизилтепа тумани А.Жомий номидаги мактаб директори

Низамова Марзия — Сурхондарё вилояти Термиз тумани 8-мактаб директори

Умаров Оқил — Жиззах вилояти Жиззах шаҳар 16-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчisi

Шаропов Ҳусан — Қашқадарё вилояти Фузор тумани 21-мактаб директори

Киличев Нурмурод — Самарқанд вилояти Пайариқ тумани 18-мактабнинг ўқитувчisi

(Давоми 2-бетда)

Суратда: (чапдан ўнгга) Ўзбекистон Қаҳрамонлари Мавлуда Исматова ва Манзура Мадалиева ўқувчилар даврасида.

Р.АЛЬБЕКОВ олган сурат.

Мамлакатимиз таълим-тарбия тизимида алоҳида ўрнак кўрсатган ходимлардан бир гурӯхини мукофотлаш тўғрисида

(Боши 1-бетда)

“Мехнат шуҳрати” ордени билан

Абдуллаев Даниярбек Абдувоҳидович — Наманган вилояти Наманган тумани 8-мактабнинг информатика ўқитувчisi

Алимбетов Раджабой — Коракалпостон Республикаси Тўрткўл шаҳар 9-мактабнинг француз тили ўқитувchisi

Бегматов Музаффар — Самарқанд вилояти Кўшработ тумани 68-мактабнинг тасвирий санъат ва чизмачилик ўқитувchisi

Бобоев Абдусамат Умаровиҷ — Жizzах вилояти Фориш тумани 79-мактабнинг немис тили ўқитувchisi

Бобоевон Ҳамро — Навоий вилояти Навбаҳор тумани ҳалқ таълими бўлими инсоннинг методика кабинети мудири

Жалилов Фоғиритдин — Қашқадарё вилояти Китоб тумани 49-мактаб директори

Йўлдошев Жўра Фаниевич — Ўзбекистон Республикаси Ҳалқ таълими вазiri

Каримов Раҳматулла Ташбаевиҷ — Тошкент шаҳар А.Икромов тумани 4-мактабнинг директор ўринбосари

Махмудова Анергул — Хоразм вилояти Гурлан тумани 5-мактаб директори

Матниёзов Досчан Уринбаевиҷ — Коракалпостон Республикаси Ҳўжайли тумани 60-мактаб директори

Мирзалиев Турғунбой — Тошкент давлатуниверситети кафедра мудири вазифасини бажарувchi

Обидов Турсун Тўрабековиҷ — Андижон вилояти Булоқбоши тумани 17-мактабнинг рус тили ва адабиёт ўқитувchisi

Рахимов Немат — Бухоро вилояти Ромитан тумани 27-мактабнинг физика ўқитувchisi

Рихсиев Акмалжон Ақрамовиҷ — Тошкент вилояти Зангиота тумани 29-мактабнинг меҳнат таълими ўқитувchisi

Сманалиева Азрупат Абдураимовна — Тошкент вилояти Юқоричирчик тумани 10-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Ҳасанов Шавкат Эшонхоновиҷ — Фарғона вилояти Кўкҷон шаҳар техника коллежининг катта ўқитувchisi

Ҳасанова Бибисара — Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 319-мактабнинг тарих ўқитувchisi

Хожибоев Тўйчибой — Фарғона вилояти Тошлоқ тумани 1-лицей-интернатнинг математика ўқитувchisi

Худоёров Нурбобо — Қашқадарё вилояти Нишон тумани 24-мактабнинг география ўқитувchisi

Шомуродова Сафия — Сурхондарё вилояти Денов

тумани 51-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувchisi

Курбонов Исмоил — Сирдарё вилояти Гулистон шаҳар 9-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Гаппарова Шаҳодат — Самарқанд вилояти Жомбай тумани 29-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Миллий истиқлол мақсади ва гояларини рўёбга чиқарадиган соғлом авлодни вояга етказиши, уларни Ватанга муҳаббат ва садоқат руҳида фидойи ҳамда соғлом инсонлар қилиб тарбиялашдаги шарафли меҳнатлари учун қўйидагилар мукофотлансин:

I даражали “Соғлом авлод учун” ордени билан

Арипова Майсара — Тошкент шаҳар Чилонзор тумани 126-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувchisi

Арслонов Макарим Миргасимовиҷ — Бухоро вилояти Вобкент тумани 16-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувchisi

Аъзамова Гулнора — Сурхондарё вилояти Бойсун тумани 39-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувchisi

Аҳмадалиева Озодхон — Наманган вилояти Янгиқўрон тумани 14-болалар боғчасини мудираси

Бозорбоев Набижон — Тошкент вилояти Бекобод тумани 13-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувchisi

Дадамирзаев Абдуллајон — Андижон вилояти Балиқчи тумани 3-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Жаббарбергенова Амангул — Коракалпостон Республикаси Нукус шаҳар 37-болалар боғчаси мудираси

Жабборова Назира — Хоразм вилояти Янгиариқ тумани 25-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Жуманова Айимжон Бекимовна — Коракалпостон Республикаси Беруний тумани 46-мактабнинг кимё-биология ўқитувchisi

Золотарёв Валерий Антонович — Андижон шаҳар республика олимпия билим юртинг жисмоний тарбия ўқитувchisi

Каримов Ҳолдарали Мустафоевиҷ — Фарғона вилояти Бувайда тумани 9-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувchisi

Мансурова Розагул Никоновна — Сирдарё вилояти Оқолтин тумани “Дилшод” номли болалар боғчаси мудираси

Муллобабаева Генара Мирамдуловна — Ўзбекистон давлат Жаҳон тиллари университети қошидаги академик лицеининг инглиз тили ўқитувchisi

Муродова Дилбар Ҳикматовна — Қашқадарё вилояти ҳалқ таълими бошқармасининг бош мутахассиси

Назаров Шавкат Машрабовиҷ — Республика ёш саёҳатчилар ва ўлқашунослар маркази бош директори

Қашқадарё вилояти Шаҳриор тумани 4-лицейнинг тарих ўқитувchisi

Норматов Фармонқул — Жizzах вилояти Янгибод тумани 12-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Сапожникова Надежда Ивановна — Навоий вилояти Зарафшон шаҳар 2-мактабнинг рус тили ва адабиёти ўқитувchisi

Усмонова Раъно Шариповна — Фарғона вилояти Бешариқ тумани 2-лицейнинг тарих ўқитувchisi

Усмонхўжаев Талъат Сайдирович — А.Авлоний номидаги Ҳалқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий инститuti кафедра мудири

Холбутаев Раҳмат — Сарманд вилояти Пахтакор тумани 18-мактабнинг мусиқа ўқитувchisi

Каландаров Ақбар — Тошкент вилояти Ўртачириқ тумани лицей-интернатнинг кимё ўқитувchisi

Хусейнов Рустам — Сарманд вилояти Самарқанд тумани 14-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувchisi

II даражали “Соғлом авлод учун” ордени билан

Абдураҳимова Мавлюда Абдурашидовна — Фарғона вилояти Риштон тумани “Ширин” болалар боғчаси мудираси

Ахунов Ҳомиджон — Андижон вилояти Асака шаҳар болалар ва ўсмирлар спорт мактаби мураббийси

Давлатова Маҳтоб — Сурхондарё вилояти Бандиҳон тумани 1-мактабнинг кимё ўқитувchisi

Давликамова Света — Қашқадарё вилояти Қарши шаҳар 6-болалар боғчаси мудираси

Жўраева Нигора — Тошкент вилояти Зангиота тумани 14-мактабнинг мусиқа ўқитувchisi

Зайнутдинов Шуҳрат Иброҳимовиҷ — Навоий вилояти Навоий тумани 15-мактабнинг тарих ўқитувchisi

Исмоилова Матлюба Фуззазеевна — Самарқанд шаҳар 9-мехрибонлик уйи директори

Казаков Жарашбай — Коракалпостон Республикаси Амударё тумани 2-болалар ва ўсмирлар мактаби мураббийси

Махмудова Гулсунай Қўчкоровна — Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 118-мактабнинг математика ўқитувchisi

Махмудова Матлюба Ориповна — Самарқанд шаҳар 59-кўзи охиз болалар мактаб-интернатнинг директори

Мирзаякубова Нематхон — Андижон вилояти Асака тумани 9-болалар боғчаси тарбияси

Назаров Шавкат Машрабовиҷ — Республика ёш саёҳатчилар ва ўлқашунослар маркази бош директори

Насимова Шоира Ҳамдулаевна — Самарқанд вилояти

Каттакўғон тумани 1-болалар боғчаси тарбияси

Пинчук Лидия Ивановна — Тошкент шаҳар ҳалқ таълими Баш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Солиева Ҳамидахон — Наманган вилояти Чироқчи тумани 2-мактабнинг математика ўқитувchisi

Тожибоева Маъсуда Саҳодиллаевна — Наманган вилояти Тўракўғон тумани 4-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Тошева Райхонай Ҳакимовна — Бухоро шаҳар 23-мактабнинг инглиз тили ўқитувchisi

Турғунов Үрол — Жizzах вилояти Зарбор тумани 12-мактабнинг инглиз тили ўқитувchisi

Холматов Тўлқин Тўраевич — Фарғона вилояти Фарғона тумани маший хизмат кўрсатиш коллежи директори

Юсупова Бибихан — Коракалпостон Республикаси Мўйноқ тумани 2-мактаб директорининг ўринбосари

Юсупова Муножот Шокировна — Тошкент шаҳар 9-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Якубова Бибижон — Хоразм вилояти Янгибозор тумани 11-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувchisi

Ҷўшлар истеъодидини камол топтириш, уларни юқсан маънавий ва ахлоқан етук қилиб тарбиялаш йўлидаги фидокорона хизматлари ҳамда ўзбекистонда яшайдиган барча миллатлар ўртасида дўстлик, ўзаро ҳамжиҳатлик ва тотувлини мустаҳкамлашга қўшган ҳиссаси учун қўйидагилар мукофотлансин:

“Дўстлик” ордени билан

Абдиреймова Мариям Алиевна — Коракалпостон Республикаси Тахтакўпир тумани 1-мактабнинг математика ўқитувchisi

Аракелян Татьяна Михайловна — Тошкент шаҳар Мирзо Улугбек тумани 49-мактабнинг тарих ва ҳуқуқ ўқитувchisi

Ахунова Соадат Зорировна — Сирдарё вилояти Ширин шаҳар 1-мактабнинг инглиз тили ўқитувchisi

Габа Владимир Алексеевич — Фарғона вилояти Марғилон шаҳар ҳалқ таълими бўлими методисти

Ем Клара Михайловна — Наманган вилояти Мингбулоқ тумани 33-мактаб директори

Ехалкина Валентина Ивановна — Андижон вилояти Избоскан тумани 5-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Жавлонов Исок — Жizzах вилояти Арнасой тумани 5-мактаб директори

Жўраева Иноятжон Абдиназаровна — Сурхондарё вилояти Сариосиё тумани 12-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувchisi

Кенжакеева Ҳаловат — Навоий вилояти Навоий шаҳар 8-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Солиева Фарида Абдураҳмоновна — Наманган вилояти Чорток тумани 38-мактабнинг немис тили ўқитувchisi

Спиридонова Любовь Александровна</

Мамлакатимиз таълим-тарбия тизимида алоҳида ўрнак кўрсатган ходимлардан бир гурухини мукофотлаш тўғрисида

(Боши 2-бетда)

Торениязов Адилхан — Хоразм вилояти Урганч тумани 22-мактабнинг қозоқ тили ва адабиёти ўқитувчи

Тренина Нелля Салимовна — Тошкент вилояти Олмалиқ шаҳар 16-гимназиянинг математика ўқитувчи

Умаров Турдибек — Андикон вилояти Жалолкудук тумани 26-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчи

Чагай Сун-хи — Фарғона вилояти Фарғона шаҳар Жаҳон тиллари гимназиясининг инглиз тили ўқитувчи

Чернова Надежда Валентиновна — Тошкент вилояти Чирчиқ шаҳар 9-мактабнинг расм ва чизмачилик ўқитувчи

Цой Лариса Анатольевна — Самарқанд вилояти Пастдарғом тумани 8-мактабнинг физика ўқитувчи

Ўсиб келаётган ёш авлодни ўз юритдан фахрланиш, Она-Ватанга меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялаш ҳамда юксак инсоний, миллий қадриятлар ва маънавий ғояларни тарғиб қилишда эришган мұваффақиятлари учун қуидагилар мукофотлансан:

“Шуҳрат” медали билан

Абдуллаев Пўлат — Хоразм вилояти Хива тумани 2-лицей-интернатининг кимё ўқитувчи

Абдуллаев Усмон Абдуллаевич — Кашқадарё вилояти Қарши шаҳар 1-гимназиянинг инглиз тили ўқитувчи

Абдуллаева Сайёра Ураловна — Кашқадарё вилояти Дехқонбод тумани “Иқбол” болалар боғчаси тарбиячиси

Абдуллахонов Мажаматюсеб — Андикон вилояти Асака тумани 31-мактабнинг математика ўқитувчи

Адизов Қаҳрамон Коҳимовиҷ — Бухоро вилояти Шофиркон тумани 2-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Аллабердиев Исомиддин — Самарқанд вилояти Тайлоқ тумани 46-мактабнинг физика ўқитувчи

Аллаяров Баҳромкул Тўракулович — Сирдарё вилояти Мехнатбод тумани 1-мактабнинг инглиз тили ўқитувчи

Ариббоева Мукаррам Собировна — Тошкент вилояти Паркент тумани 31-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчи

Ачилова Галина Галиаскарова — Сурхондарё вилояти Ангор тумани 7-болалар боғчаси мудираси

Ахмаджанова Раъно Раҳмонкуловна — Тошкент вилояти Оққўргон ту-

мани 6-мактабнинг тарих ўқитувчи

Аҳадова Зулайҳо Самадовна — Қашқадарё вилояти Касби тумани 11-мактабнинг математика ўқитувчи

Аҳмедов Баҳодир Махмудович — Урганч шаҳар 4-мактабнинг тасвирий санъат ва чизмачилик ўқитувчи

Аҳмедова Кабира Баҳромбековна — Тошкент вилояти Бўстонлик тумани 14-болалар боғчаси тарбиячиси

Аҳмедова Муҳаббатхон Фаниевна — Фарғона вилояти Фарғона тумани 13-мактабнинг тарих ўқитувчи

Бабаев Мамуржон Салиханович — Наманганд вилояти ҳалқ таълими бошқармасининг ходимлар билан ишлаш бўлими мудири

Бозорбоева Гулпаршин — Коқақалпогистон Республикаси Конникӯл тумани 18-мактаб директори

Бозорбаев Момин — Жиззах вилояти Зафаробод тумани 4-мактабнинг қозоқ тили ва адабиёти ўқитувчи

Байимбетов Бердибай Одилбаевич — Коқақалпогистон Республикаси Чимбой тумани 16-мактабнинг қоқақалпок тили ва адабиёти ўқитувчи

Башаров Курбан Зуллхорович — Тошкент вилояти Кўйичириқ тумани 40-мактабнинг қозоқ тили ва адабиёти ўқитувчи

Бектамишова Бодом — Самарқанд вилояти Иштиҳон тумани 62-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Бектемиров Ҳабибулла — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Республика атамашунослик кўмитаси раиси ўринbosari

Бердиева Зайнаб Файзиллаевна — Самарқанд вилояти Каттақўргон тумани 20-мактабнинг меҳнат ўқитувчи

Бибитова Тулган Холиёровна — Сурхондарё вилояти Шеробод тумани 1-мактаб директори

Бобохонова Гулчехра — Андикон вилояти Улуғнор тумани 4-мактабнинг география ўқитувчи

Бозоров Амонбай — Навоий вилояти Нурота тумани ҳалқ таълими бўлими мудири

Бортковская Лариса Александровна — Қашқадарё вилояти Қарши шаҳар 12-мактабнинг физика ва математика ўқитувчи

Габидулин Миглеислам Ҳабибовиҷ — Бухоро шаҳар Тўкиматлиқ тумани 21-мактабнинг ёшларни чақириқча тайёрлаш раҳбари

Давлатова Замира Шодмоновна — Бухоро вилояти Жондор тумани 1-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Дакенова Жаксигул — Жиззах вилояти Мирзачўл тумани 4-мактабнинг қозоқ тили ва адабиёти ўқитувчи

Жайнакова Муқаддас Дехқоновна — Андикон вилояти Шаҳриҳон тумани 31-мактабнинг француз тили ўқитувчи

Жамалова Маъсуда Салоҳиддиновна — Наманганд давлат университети қошидаги академик лицейининг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Жанибекова Гулимхан —

Коқақалпогистон Республикаси Бўзатов тумани 10-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчи

Жумаев Истам Ҳудоёрович — Бухоро вилояти Пешку тумани 12-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчи

Жумотов Раҳимбай — Хоразм вилояти Гурлан тумани 40-лицейнинг география ўқитувчи

Жўраева Эъзозхон — Фарғона вилояти Фарғона тумани 52-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Исаева Каромат — Тошкент вилояти Пискент тумани 3-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Исмоилов Ҳалил Душаевич — Сирдарё вилояти Ҳовос тумани ҳалқ таълими бўлими мудири

Исройилова Тошхон — Андикон вилояти Андикон тумани 18-мактабнинг кимё-биология ўқитувчи

Кабулова Бахит Рахатовна — Навоий вилояти Томди тумани 1-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчи

Казакова Бибиажар — Коқақалпогистон Республикаси Амударё тумани 22-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Камалов Жовқоч — Самарқанд вилояти Гўзалкент тумани хорижий тиллар ўргатиш марказининг директори ўринbosari

Каримов Шокир — Самарқанд вилояти Иштиҳон тумани 51-мактабнинг немис тили ўқитувчи

Комилов Фозилжон Ибрҳимовиҷ — Бухоро вилояти Фиждувон тумани 35-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчи

Коновалова Ольга Яковлевна — Жиззах вилояти Жиззах тумани 6-мактабнинг рус тили ўқитувчи

Курамбаева Марьям — Хоразм вилояти Ҳонқа тумани 33-мактаб директори

Кулдошева Матлюбахон — Андикон вилояти Кўргонтепа тумани 10-мактаб директори

Ли Уля Сунсеновна — Тошкент шаҳар Сирғали тумани 6-мактабнинг инглиз тили ўқитувчи

Лукова Ҳонимой Кудратовна — Сурхондарё вилояти Кумқўргон тумани 15-мактабнинг немис тили ўқитувчи

Мавланова Муқаддас Матқуловна — Наманганд вилояти Наманганд тумани 3-болалар боғчасининг тарбиячиси

Маллаева Пўлатхон Мақсумовна — Самарқанд вилояти Булунғур тумани 55-мактабнинг тарих ўқитувчи

Маматхўжаева Замираҳон Норхўжаевна — Фарғона вилояти Ўзбекистон тумани 5-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Мансурова Малика — Жиззах вилояти Янгиобод тумани 1-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчи

Машарибов Оллашкур — Хоразм вилояти Богот тумани 30-мактабнинг математика ўқитувчи

Мелибов Назириали — Фарғона вилояти Данғара тумани болалар ва ўсмирлар спорт мактаби директори

Мелихўжаев Тўйчийбай — Андикон вилояти Пахтаобод

тумани 1-мактабнинг математика ўқитувчи

Мирзоев Абдиқодир — Сармарқанд вилояти Ургут тумани 34-мактабнинг физика ўқитувчи

Мирзокаримов Ҳакимжон — Фарғона вилояти Сўх тумани 2-лицейнинг инглиз тили ўқитувчи

Музаффарова Гулноза Анваровна — Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур тумани 41-мактабнинг физика ўқитувчи

Муллаев Муҳторжон — Фарғона вилояти Боғдод тумани 4-мактабнинг физика ва астрономия ўқитувчи

Мусаев Паёз — Т.Н.Қори-Ниёзий номидаги Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий-тадқиқот институти бўлим мудири

Мусаев Наргиза Эркиновна — Тошкент шаҳар А.Икрамов тумани 540-болалар боғчаси тарбиячиси

Нормуродова Ойтула — Қашқадарё вилояти Фузор тумани 2-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчи

Оринбаев Амет — Коқақалпогистон Республикаси Кўнгирот тумани 7-қасб-хунар лицензија директори

Палванова Азиза Баҳрамовна — Тошкент вилояти Чиноз тумани болалар мусиқа мактаби директори

Позилова Гулистон Марифовна — Тошкент вилояти Ангрен шаҳар 44-мактабнинг инглиз тили ўқитувчи

Рахимова Жумагул — Коқақалпогистон Республикаси Эллиқалъа тумани 4-болалар боғчаси мудири

Раимова Марҳамат — Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани 249-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчи

Раҳимова Тамара Каимовна — Қашқадарё вилояти Шаҳрисабз тумани 5-мактабнинг тасвирий санъат ва чизмачилик ўқитувчи

Раҳмонова Муқаддасхон Иномовна — Андикон вилояти Ҳўжаобод тумани 1-мактабнинг кимё-биология ўқитувчи

Раҳмонова Бахринисо — Сурхондарё вилояти Сариосиё тумани 36-мактабнинг кимё-биология ўқитувчи

Розумбетова Раъно Юлдашевна — Коқақалпогистон Республикаси Тўрткўл тумани 16-болалар боғчаси мудири

Садирбаева Назакат Кундибаева — Навоий вилояти Конимех тумани 6-мактаб директори

Салимова Малика Максуджоновна — Тошкент вилояти Бўка тумани 5-мактабнинг француз тили ўқитувчи

Самандаров Қодир — Хоразм вилояти Ҳазор

Мамлакатимиз таълим-тарбия тизимида алоҳида ўрнак кўрсатган ходимлардан бир гурухини мукофотлаш тўғрисида

(Боши 3-бетда)

Усмонова Махбуба Мирзахўжаева — Фарғона вилояти Куба тумани 1-лицейнинг биология ўқитувчisi

Утаева Раъно Эргашевна — Қашқадарё вилояти У.Юсупов тумани 5-мактабнинг рус тили ва адабиёти ўқитувчisi

Фозилова Муборакхон — Наманган вилояти Чорток тумани 43-мактабнинг бошлангич синф ўқитувчisi

Халилова Малика Фаниевна — Наманган вилояти Учи тумани 29-мактабнинг тарих ўқитувchisi

Холматова Муяссар Меликўзиевна — Фарғона вилояти Бувайда тумани 1-гимназия-интернатининг математика ўқитувchisi

Холматова Корияхон — Фарғона вилояти Бешарик тумани 20-мактабнинг меҳнат ўқитувchisi

Хуррамова Турсуной — Самарқанд вилояти Жомбой тумани 21-мактабнинг география ўқитувchisi

Хўжамбердиева Гавҳар Толмасовна — Бухоро вилояти Олот тумани 2-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёti ўқитувchisi

Шадмонов Тошпўлат Нормуротович — Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани 28-мактабнинг физика ўқитувchisi

Шамсиддинов Абдуқодир Умаровиch — Андикон вилояти Марҳамат тумани 14-мактабнинг кимё-биология ўқитувchisi

Шарипова Каромат — Самарқанд вилояти Нурабод тумани 10-мактабнинг тарих ўқитувchisi

Шарипова Розияжон — Тошкент вилояти Қибрай тумани 1-қасб-хунар лицейининг ўзбек тили ва адабиёti ўқитувchisi

Шерқулова Муборак — Бухоро шаҳар Ф.Хўжаев тумани 4-болалар боғчаси мудираси

Шоматов Исимиддин — Наманган вилояти Поп тумани 19-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Шоҳимардонов Бахтиёр — Жиззах вилояти Дўстлик тумани 11-мактабнинг математика ўқитувchisi

Шукurov Abduxoholiq — Самарқанд вилояти Нарпай тумани 31-мактабнинг физика ва астрономия ўқитувchisi

Шукurova Zulfia — Самарқанд вилояти Нарпай тумани 10-болалар боғчаси тарбиячisi

Шукurova Saida Iyuldashevna — Навоий вилояти Ҳатирчи тумани бизнес мактабининг ижтимоий таълим ўқитувchisi

Эргашева Наташа — Сурхондарё вилояти Шеробод шаҳар 1-болалар боғчаси мудираси

Эргашева Нигора Жалолиддиновна — Сурхондарё вилояти Жарқўрон тумани 16-мактабнинг география ўқитувchisi

Эргабоев Турсунали Азимович — Фарғона вилояти Furqat тумани 41-мактабнинг инфоматика ва математика ўқитувchisi

Эргабоева Кенжагул Тулемшовна — Сирдарё вилояти Гулистан тумани 10-болалар боғчаси мудираси

Эрраҳматова Шоҳида

Исматовна — Қашқадарё вилояти Яккабог тумани 6-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Эштемиров Мойли Мустофаевиch — Қашқадарё вилояти Камали тумани 72-мактабнинг директори

Юлдошева Ширмонхон Иргашевна — Фарғона вилояти Ёзёвон тумани 30-мактабнинг кимё ўқитувchisi

Юнусов Мирсаид — Тошкент вилояти Бекобод тумани 2-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёti ўқитувchisi

Юсупова Хосият Абдувалирова — Сурхондарё вилояти Узун тумани 25-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Юсупова Шарофатхон Хашимовна — Наманган вилояти Норин тумани 33-мактабнинг биология ўқитувchisi

Якубаев Халила Якубаевич — Навоий вилояти Ҳалқ таълими бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Каландаров Аҳат Жумаевич — Навоий вилояти Навоий тумани Ҳамза номли болалар мусиқа мактабининг ўқитувchisi

Киличева Санам Ражабовна — Ҳоразм вилояти Ҳазорасп тумани 8-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Киличов Гелдиёр Пагиевич — Қашқадарё вилояти Баҳористон тумани 7-мактабнинг туркман тили ва адабиёti ўқитувchisi

Кобилов Солижон — Жиззах вилояти Учтепа кичик ва ўрта бизнес коллежининг директор ўринбосари

Кодиров Зоир — Қашқадарё вилояти Косон тумани болалар ва ўсмиirlar sport maktabning turgaq raxbari

Кодиров Абдураҳим — Самарқанд вилояти Булунғур тумани 5-мактабнинг физика ўқитувchisi

Корабоев Шокиржон Аҳмадовиch — Наманган вилояти Жисмоний тарбия ва спорт кўмитаси раиси

Қўзиева Рашида Каримовна — Қашқадарё вилояти Муборак тумани 3-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Қурбонова Малика Ибраҳимовна — Бухоро вилояти Коракўл тумани 20-мактабнинг физика ўқитувchisi

Қурбонова Ҳалима — Сурхондарё вилояти Музработ тумани 33-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Ғаппоров Муҳаммад Шоҳжоевич — Қашқадарё вилояти Китоб тумани лицей-интернатининг инглиз тили ўқитувchisi

Ғафурова Гулчехра Эгамовна — Самарқанд вилояти Каттакўрон шаҳар 9-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёti ўқитувchisi

Ғозиев Азamat — Наманган вилояти Наманган шаҳар 7-мактаб директори

Ғоффорова Дилором — Фарғона вилояти Олтиариқ тумани 41-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Ғуломов Алишер — Самарқанд шаҳар Темирйўл тумани 14-мактабнинг информатика ва математика ўқитувchisi

Ғўёл Йиллик меҳнати, республикада таълим тизимини ривожлантиришдаги катта хизматлари, ёшларга билим ва тарбия бериш, касб маҳоратини ўргатиш, уларни ҳалқимизнинг асррий анъаналари ва қадрятларига садоқат руҳида, гоявий баркамол ва

жисмонан соглом қилиб тарбиялаш ҳамда жамоат ишларида фаол қатнашаётганликлари учун куйидагиларга фахрий унвонлар берилсин:

«Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувchisi»

Атабоева Раъно Отамирзевна — Наманган вилояти Косонсой тумани 20-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Бостанова Марияш — Қоралғолистон Республикаси Кораўзак тумани 5-мактабнинг қорақалпоқ тили ва адабиёti ўқитувchisi

Дирқач Людмила Николаевна — Самарқанд шаҳар Бофишамол тумани 37-мактабнинг кимё ўқитувchisi

Зокирова Раҳима Ҳамроевна — Сурхондарё вилояти Денов тумани 79-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Исмоилов Содикжон — Андикон вилояти Кўрғонтепа тумани 3-мактабнинг физика ўқитувchisi

Каримов Жўра — Қашқадарё вилояти Қарши тумани 9-мактабнинг физика ўқитувchisi

Мамадиёрова Барчиной — Сирдарё вилояти Ширин шаҳар 4-мактаб рус тили ва адабиёti ўқитувchisi

Маманов Норкул — Самарқанд вилояти Тайлөк тумани 47-мактабнинг ўзбек тили ўқитувchisi

Мансуров Камил — Тошкент шаҳар Юнусобод тумани 63-мактабнинг тасвирий санъат ва чизмачилик ўқитувchisi

Матбобов Неъматжон Сultonov — Фарғона вилояти Учкўприк тумани “Зиё” иқтисод лицей-интернатининг кимё-биология ўқитувchisi

Мизякова Валентина Степановна — Навоий вилояти Учкўдук шаҳар 9-мактабнинг биология ўқитувchisi

Нуримов Куранбой — Ҳоразм вилояти Урганч тумани 45-лицей-интернатининг директори

Рахматуллаева Ҳанифа — Жиззах вилояти Зомин тумани 1-гимназия рус тили ва адабиёti ўқитувchisi

Рустамова Абера Рўзиевна — Бухоро вилояти Когон тумани 1-мактабнинг математика ўқитувchisi

Қурбонова Ҳайрхон Абдулаевна — Тошкент вилояти Янгийўл шаҳар 6-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёti ўқитувchisi

“Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган халқ таълими ходими”

Абдураимова Муҳаббат — Республикада таълим маркази директори мувони

Аминов Фиёс — Қашқадарё вилояти У.Юсупов тумани ҳалқ таълими бўлими мудири

Атажонов Қўзибой Кутлимуратовиch — Ҳоразм вилояти Хива тумани ҳалқ таълими бўлими мудири ўринбосари

Генералова Тамара Дмитриевна — Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани 410-максус болалар боғчаси услубчи-логопеди

Исангулова Римма Фёдоровна — Тошкент шаҳар Яккарсарай тумани 89-мактабнинг

бошлангич синф ўқитувchisi

Исмоилова Мақсадаҳон — Андикон вилояти Андикон тумани ҳалқ таълими бўлими мудири

Мўминов Абдуғани Сайдалиевиch — Тошкент вилояти Ўртачирчик тумани 29-мактаб директори

Муродов Замира — Навоий вилояти Хатирчи тумани 18-мактаб директори

Норматова Махфират Низонбоевна — Сурхондарё вилояти Қизириқ тумани 2-мактабнинг физика ўқитувchisi

Пиксаева Наяда Павловна — Фарғона вилояти Фарғона шаҳар 25-мактабнинг рус тили ва адабиёti ўқитувchisi

Ризакулова Муяссар — Сармаканд вилояти Челал тумани 18-мактаб директори

Сатторова Мусаллам Исатидиновна — Бухоро шаҳар 16-мактабнинг инглиз тили ўқитувchisi

Сирохиддинов Рўзибай — Сирдарё вилояти Мирзаобод тумани болалар ва ўсмиirlar sport maktabi direktori

Хайтбоев Саттор — Жиззах вилояти Фаллаорол тумани 57-мактабнинг тарих ўқитувchisi

Ҳакимова Арзигуль Камильджановна — Наманган вилояти Давлатобод тумани А.Навоий номли гимназиянинг директори

Хасанов Энгель Юсупович — Қоралғолистон Республикаси Беруний тумани ҳалқ таълими бўлими мудири

“Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси”

Абдуҳалиқова Гулистон Ҳамидовна — Қоралғолистон Республикаси Ҳўжайли тумани 1-мактабнинг инглиз тили ўқитувchisi

Абдуллаева Ойгулай Суюновна — Самарқанд шаҳар Темирйўл тумани 49-мактабнинг бошлангич синф ўқитувchisi

Артиков Миродил Думажонович — Андикон вилояти Пахтаобод касб-хунар лицейининг ҳарбий таълим raxbari

Ачилов Аноркул — Сирдарё вилояти Бёйёт тумани Абу Али

— Эркин ака, газетамизда «Меҳмонхона» деган янги руҳи очдик. Унда юртимизнинг энг маърифатли, зиёли, машҳур кишлари меҳмон бўлишиб, биринчи муаллимлари, умуман юракларида из қолдирган ўқитувчилари ҳакида сўзлаб беришади. Биринчи муаллимингизни эслайсизми?

— Мен 1936 йили Фарғона вилоятининг Олтиариқ туманида ўқитувчилар оиласида туғилганман. Онам географиядан, отам тарихдан дарс берардилар. Ўқитувчилар фарзанди бўлганим учун саводим жуда эрта чиқкан. Демакки, биринчи ўқитувчиларим отам ва онам бўлишган. 1-синфга борадиган пайтларимда уруш вақти эди. Газета ўқиёлмайдиганларга газетадан информбюро хабарларини, хат ўқиёлмайдиган аёлларга болаларидан, эрларидан келган хатларни ўқиб берардим. 1-синфга боргунимча хат-саводим чиқкани учун, мактабга борганимда қайси синфа олиши билмай қолишган. 2-3-синфга олишганида, ўқитувчи доскага нотўғри ёзганини тўғрилаганимдан сўнг бирданига 4-синфга қабул қолишган. Ота-онам касал бўлиб, Тошкентга келганимиздан кейин бу ерда 2-синфда ўқий бошлаганман.

— Ўша давр ўкувчиси, ўқитувчisi билан бугуннинг ўкувчиси ва ўқитувчisi ўртасида қандай фарқлар бор?

— Биз қийин, оғир турмуш шароитида ўқиганимиз. Ўша пайтларда вазият мушкул бўлишига қарамай, болаларда ўқишига бўлган муҳаббат кучли бўлган. Ўқитувчиларда ҳам билим беришга интилиш юксак эди. Ўзимни ўқитган ўқитувчиларим билан ҳозирги даврда невараларимни ўқитаётган ўқитувчиларни солиширадиган бўлсан, менинг ўқитувчиларимнинг жуда фидойи инсонлар эканлигини, ўзларининг касбларини ниҳоятда қадрлаганликларини айтгим келади. Ҳар бир ўқитувчida «мендан яхши шогирдлар етишиб чиқсан» деган истакустун турарди.

— Устозларингиз ҳакида...

— Мен ўқиган Taxtапулдаги 22-мактаб машҳур мактаблардан бири эди. У мактабдан анчагина олимлар, шоир, ёзувчилар етишиб чиқкан. Ўзим ўқиган мактабим билан, айниқса, устозларим билан фахрланаман. Ана шундай устозларимдан бири — Ҳакимжон ака Ҳошимовдир. У киши адабиётдан дарс берардилар. Ҳакимжон ака 50-йилларнинг бошларидан ҳозирги кунга қадар ўша мактабнинг директори вазифасида хизмат қилиб келяптилар. Бу кишининг билимлилиги, фидойилиги, ўз фанини чукур билиши, ўзбекона соф табиати, мулоимлиги барча шогирдларида бирдай чукур из қолдирган.

Биз ўқиган пайтлари кўпчилик болаларнинг оталари урушга кетган эди. Ота тергаси бўлмагач, болалар безорироқ бўлиб қолади. Бундай пайтда ўқитувчилар мактабда интизомни қаттиқ ушлаб туришлари керак эди. Ҳеч эсимдан чиқмайди, ўкувчилардан бири мактабда пластмасса тароқни ёқиб кутариб юрганди. У болани кўп ўқитувчилар урушди, жазо чораларини кўришиди. Лекин Ҳакимжон ака у болага: «Акмалжон, сиз мактабни яхши ўқиб битирсангиз, мен сизга бир тароқ совға қиламан. У узоқдан оловни кўрса ёниб кетадиган бўлади», деб айтган эди. Шунда Акмалжон: «Мен тароқни ёққанимда бошқа ўқитувчидан шапалок еган эдим. Ҳакимжон аканинг гаплари эса шапалоқдан да қаттиқроқ тегди», деганди.

Қобилияти болаларни ўқитувчилар қандайдир бир-биридан қизганиб талашардилар. Масалан, мен ҳамма фанлардан аъло баҳоларга ўқишига ҳаракат қилардим. Физика ўқитувчимиз менинг шеърларим деворий газеталарда чиққанида ҳам, Эркинжон, сиз физик бўлишингиз керак, техника билим юртига ўқишига кириб ўқинг, деган гапларни ҳам айтарди. Бу ҳам ўқитувчининг ўз фанига нечоғли муҳаббатли эканлигига яқол мисолдир.

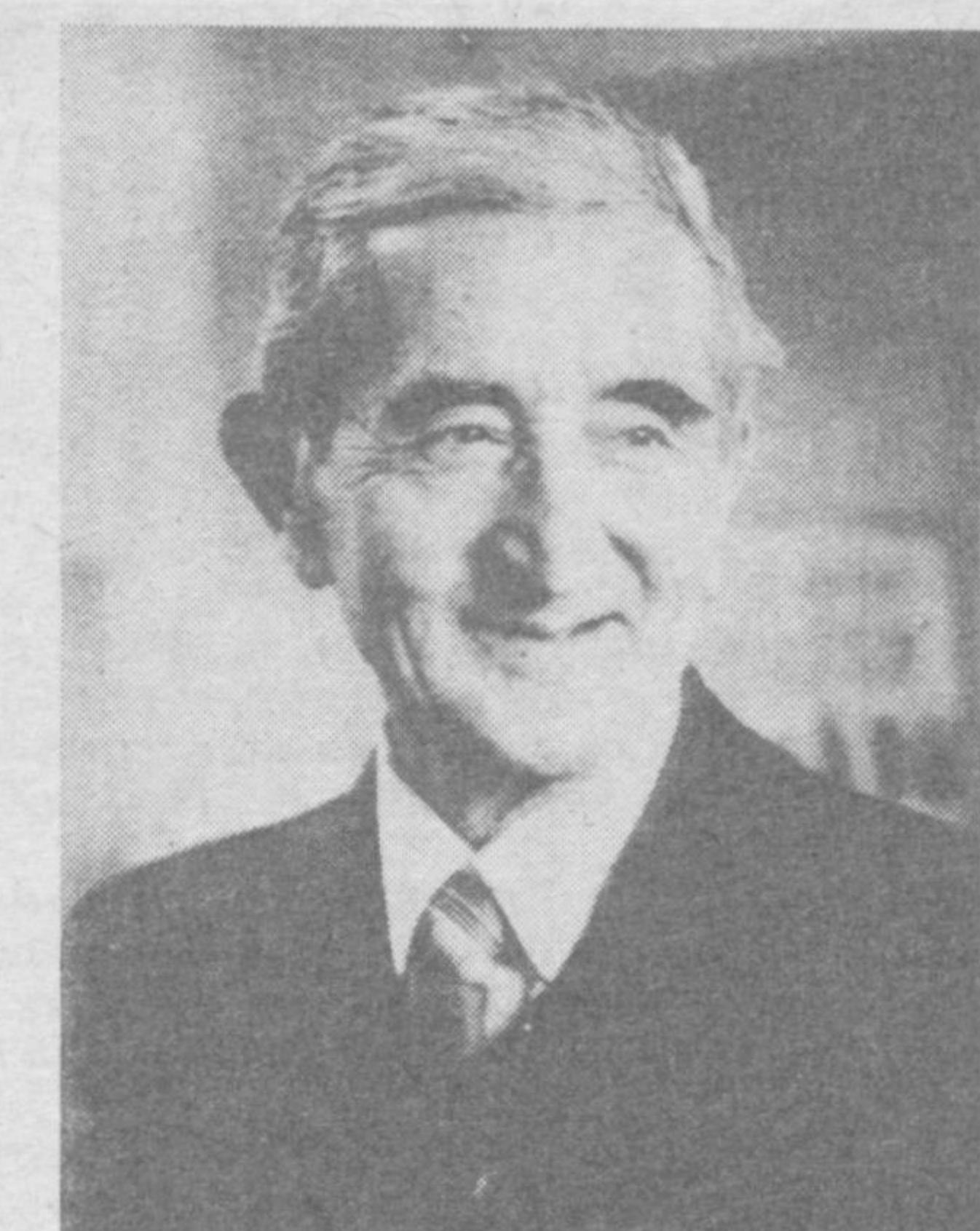
Ўқитувчи деганди, факат мактаб муаллимини тушунмайман. Ҳар бир соҳанинг ўз муаллимлари бўлади. Адабиёт соҳасида Faфур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор, Fайратий домлалар менга му-

ўқитувчилар ҳамма замонда фидойи бўлишган. Мана, биринчи маърифат-парварлар — жадидлар фаолиятини ўрганиш бўйича кўп ишлар қилинмоқда. Улар илмли, маърифатли ёшларни тарбиялашни мақсад қилишган. Ёшлар ўз адабиётини, тарихини, аждодлари кимлигини билса, ўз қадрини билади, озодлик туйғуси ўз-ўзидан пайдо бўлади, деб ҳисоблашган улар.

Ҳали-ҳали даҳшатга тушаман. Агар собиқ тузум давом этганида 20-30 йилдан сўнг болаларимиз ўзбекча гапирмай кўяр эди... Мана, ҳинд зиёлилари юртимизга келишса, ҳали-ҳамон инглиз тилида гаплашишади. Муаллимлар билим бериш баробарида фарзандларга Ватанга муҳаббат, тарихга хурматни сингдиришга ҳаракат қилишлари керак.

Ҳозирги ўқитувчиларни ҳам фидойи дейиш мумкин. Улар мураккаб иқтисодий шароитда меҳнат қилишмоқда. Лекин бу ҳол узоқ чўзилмас, ривожланган давлатлардагидек ўқитувчи маоши яшаш даражасини тўлиқ таъминлашига умид бор.

Бугун мактабларда эркак ўқитувчилар камайиб кетганидан қайғураман. Ҳарқалай, ўзбекнинг ўз турмуш анъаналари бор. Аёлнинг оила, жамиятдаги ўрни бошқа ҳалқларнидан ажралиб туради. Ўзбек аёлининг дунёдан боҳабар бўлиб бориш, мунтазам мутолаа қилиш имконияти камроқ. Жамият олдида аёлга шароит яратиш, янгича мухит барпо этиш вазифаси кўйил-

Устоз Ҳакимжон Ҳошимов

ри» қабул қилинишининг бевосита иштирокчиси сифатида унинг ижросининг бориши ҳақида Фикрингиз?

— Бугунги фарзандларимизнинг илмга интилишларидан кўнглим тўлмайди. Бизнинг давримизда илм албатта бугунги юксак даражада эмас эди. Ўша борини биз жуда яхши ўзлаштирап эдик. Ҳозирги имконият, бугунги ахборотни 50 йиллик олдингига умуман солиштириб бўлмайди. Бироқ, болалардаги илмга ташнилак, интилиш у даврлардан паст даражада.

Президентимиз томонидан берилаётган катта эътибор, «Таълим тўғрисида» Қонун, «Кадрлар тайёллаш милий дастури» талабларига мос ҳаракат қилишимизни талаб қилаяпти. Мана, академик лицей ва касб-хунар колледжларига қуриб берилаётган янги замонавий биноларни кўринг. Болалар шуларга жавобни билим эгаллаш, тил ўрганиш, жаҳонни ўрганишга интилишлари кепрек.

Ҳозир кураш замони. Қобилияти одамлар янги-янги имкониятлар қидиришмоқда. Бугун шахсдан ҳаётда ўз ўрнини топиши учун кўп нарса талаб қилинади. Факат ўқиб, диплом олиш эмас, ҳаётга ҳар томонлама тайёр бўлиш керак. Болалар келаҗакда яшаш даражаси пастлигидан ўксис қолмаслиги учун уларни ҳозирдан ҳаётга тайёрлаш, ўзини ҷоғлашни ўргатишимиш керак.

— Байрам муносабати билан «Маърифат» ўкувчилари, ўқитувчи-мураббийларга тилакларигиз...

— Байрам муносабати билан «Маърифат» муштариилари, ўқитувчи-мураббийларга эзгу тилакларимни йўллаб, Ватан хизматига маҳкам бел боғлашларини истаб қоламан. Ҳар бир кишининг ёши ўтган сари ёшларга айтадиган гапи кўп бўлади. Менинг ҳам айтадиганларим кўп, лекин газетангизнинг ўрни чекланганлиги учун гапимни қисқа қиламан. Аввало, барча ёшу кекса ўқитувчиларнинг қалбларига кувват тилайман. Қалбларининг, юракларининг оловини, ўтини ёшларга беришсин. Биринчи фарзандим туғилганида ўзган шеъримда шундай сатр бор:

СЕНИНГ ЮРАГИНГА ОЛОВ ТИЛАЙМАН.

Ўқитувчиларга тилайдиганим, уларнинг қалб оловлари худди эстафета оловига ўхшаб шогирдларига кўсинг.

Ва бу олов мангу порласин!

«Маърифат»нинг махсус мухбири Ҳусан НИШОНОВ сұхбатлашы.

ТАҲРИРИЯТДАН: Эркин ака! Сизни энг олий унвон — Ўзбекистон Қаҳрамони унвони билан барча газетон зиёлилар номидан кутлаймиз. Умрингизга, ижодингизга барака!

Қадим ўзбек ҳалқисан, асл Одам авлоди,
Миср эхромларидан тарихинг каририкдир.
Хоразмнинг ҳар ғишида боболарнинг ижоди
Англо-сакслардан анча юқоририкдир.
Бу — юрак эҳтиёжи, тарихий заруратдан пайдо бўлган Сўз.
— Олий Мажлис сессиясида
«Кадрлар тайёрлаш милий дасту-

Азиз мураббийлар ва устозлар!

*Сизларни умумхалқ байрами –
«Ўқитувчилар ва мураббийлар куни» билан чин дилдан муборакбод этамиз.*

Ўқитувчи ва мураббийларнинг жамият равнақидаги, маънавий-маърифий юксалишиздаги, ёш авлод тарбияси ва тақдиридаги тутган ўрни бекиёсдир. Чин маънодаги фидойиликни талаб этадиган шундай муҳим ва шарафли вазифаларни адо этишингизда Сизларга улкан муваффакиятлар ёр бўлсин!

**Фидокорлар миллий
демократик партияси**

ЭРКИН ФИКР КАЧОН НИШ УРАДИ?

Географиянинг қизиқарли фан эканалитини барча билади, бунинг устига кундадик ҳаётда унга алоқадор кўплаб воқеалар содир бўлади. Илк танишишдаёқ география геологиядан идеологиятагача барча билимларни ўзида мужассамлаштиришига ишонч ҳосил килиш мумкин. Аммо географияни ўқитиш учун ўқитувчи, аввало, тълим тизимининг максадини ва унга ҳамоҳанг география ўқув фанининг вазифасини билиши лозим. Шунингдек, географик ном, тушунча, атама, қонуният сингариларнинг қай бири қайси синфа, қандай меъёрларда ўрганилишини тасаввур этиши ва педагогик амалиётда ўқувчига қандай сингишини шахсан ҳис қилиши мумкин.

География нарса ва ходисаларнинг макон ва замонлараро кўз илғамас алоқадорлигини аниқлайди. Шунга кўра, XX асрнинг атоқи географидан ишончда фикрларнинг боясини илгари сурғай эди. Эндиликда бундай ёндешув ҳам кўпгина муаммоларнинг тўғри ечимига кафолат бўйламай қоди. Шу боис алоҳида мамлакат, ҳатто худудга таалуқли муаммо ечимини ҳам олимлар жаҳон миқёсидаги (глобал) алоқадорликдан излашни таклиф қилмоқдалар. Натижада глобал миқёсда фикрлаб, локал (маҳаллий) миқёсда иш юритиш шиори олдинга сурилди.

Мактабда глобал фикрлар билан боғлик хилма-хил географик муаммалар ўрганилади. Бундай ташқари, география мазмунининг салмоқли қисми географик мажмуалар ташкил этиди. Улар кўлами ва географик ўриндан қатъий назар, гўззалик, уйғуналиқ, мувозанат сингари коинот қонуниятларини ўзида ифодалайди. Бу қонуниятнинг ҳатто мажмуунинг ҳар бир унсурида ҳам англаз мумкин. Ўсимликтарнинг ярусли ривожланishi бунга яққол мисодид.

Сўнг мажмӯа доирасида мажмууларро ва ниҳоят қитъаларро мураккаб алоқадорликнинг идроқ қилинishi билан фикр ҳам чукурлашиб бораверади. Пировард оқибат коинот, инсон, ҳаёт, юксалиш ҳақидаги фикр, ғоя, дунёқараш шакланади.

Таълимга қизиқиши ва унинг барқарорлиги фикр қўзғовчи омили ҳисобланади. География — ўқитишга қизиқтиришинг бой имкониятларига эга. Жумладан, бобокалонимиз Абу Райхон Беруний куррамизда қуруқлик ва океанларнинг жойлашви ҳамда улар-қиёфасидаги уйғуналиқ, мувозанатни муқоясалаб, Ернинг шарқий ярмига мутаносиб ҳолда гарбий ярмида ҳам куруқлик бўлишини башорат қилган. Жами куруқликнинг деярлик тўртдан бир бўлагига тенг ҳозирги Америка қитъаси шу фикр, башорат заминида қашф этилган.

Умуман, тафаккур шарофати ила рўй берган барча буюк қашғиётлар билимга қизиқтиришнинг самарали воситасидир. Булар ўқувчиларга сўзлаб берилса, шахсий фикр қимматини, мөхиятини теран аংглатади.

Педагогик амалиётдан маълумки, ўқувчи ўзи шоҳид бўлаётган жараёнлар, ходисалар юзасидан баҳслашини күш кўради. «Ўзбекистоннинг иқтисодий ва социал географияси» курсида мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий жабҳаларида муммалор бўйича баҳсга чорловчи мавзулар олчагина. Чунончи, «Бизга қанча пахта керак?», «Мехнат ресурси муаммоси», «Орол муаммоси», «Сув заҳирлари етарлами?» каби мавзулар нафақат фикрни пешлайди, балки баҳс маданиятини ҳам тарбиялади. Шунингдек, бу курс «мехнат унумдорлиги», «маҳсулот таннархи», «корхона хилларни каби кўпшина иқтисодий тушунчалар билан ҳам таниширади. Лекин юқоридаги тушунчага ҳатто жарайёнлар мөхиятини ўзлаштириши билан муйайян билим таркиб топса-да, аммо бу билимни тўлиқ, эгаллаб олиш учун етарли эмас. Агар ўқувчи билимни амалиётда қўйла билмаса ёки қўйланилаётганига лоақал мисол келтира олмаса, бу билим «фойдасиз юк» бўлиб қолаверади. Ўқувчи билимдан турили холатларда фойдалана билагина, у мазкур билимни «эгаллаб олди», дейиш мумкин.

Шунинг учун ҳам ўрганилган билимнинг сингишини қўзлаб, унинг тадбиқига оид лоақал мактаб жойлашган маъмурӣ тумандан мисоллар келтириш ҳамда географик тавсиф тузиш талаб этилган. Буни бажарища, шубҳасиз, фактлар қиёсланади, умумлаштирилади, изланлади. Шундан сўнгтина эркин фикр ниш ура бошлади. Аммо...

ОНАМ БЕРГАН САБОҚЛАР

Мактабда илк дарс бера бошлаган кезларим. Қувончимнинг чеки ўйқ. Ҳар бир дарсга атрофлича тайё-

ранаман. Дарслар мавъумотларини турли қўшимча мавъумотлар билан безаб, дарсда уни завқ-шавқ билан баён этаману, аммо ўқувчиларнинг ўзлаштиришидан кўнглиг тўлмайди. Сабабини билолмайман. Кимсан Тошкент Давлат университетининг аълочи талабаси, устига-устак география таълими назарияси ва амалиётининг билимдони сифатида эл назарига тушган инсонларнинг фарзанди бўлатуриб, жиллақурса ўтамиёна дарс берада маёфтанига ич-ичимдан сиқиламан. Буни узоқ яшира олмадим ва онамни воқиф этдим.

Рахматли онам (Тошкентдаги 243-мактабда географиядан узлуксиз 35 йил дарс бериб, ўқувчиларидан, ишидан бир марта ноимаган Раъно Мусаева) жиддий, аммо меҳрли нигоҳ, майн табассум билан:

— Асло сиқимла, ўғлим, сен ҳали талабасан, бу ҳолат аксарият ёш ўқитувчилар у ёқда турсин, кўпдан бери дарс берадаётганларда ҳам учрайди. Баъзилар дарсда кўпдан-кўп мавъумотлар келтириб ҳориб-чарчаса, баъзилар дарслар мавъумотини 15 дақиқадаёқ тўқиб-солиб, бу ёғига нима қиларини билмайди. Бундайлар турли дашномаларга кўнишиб кетишган ҳам. Аслида олий мавъумот ҳақидаги дипломи билан рисоладагидек дарс ўтолмаган мутахассиси эмас, унга диплом берган муассасани айласа тўғри бўлади, — дейа менга тасалли бериб, — келаси ҳафтага мактаб методбирлашма аъзолари учун очиқ дарс режалаштири-

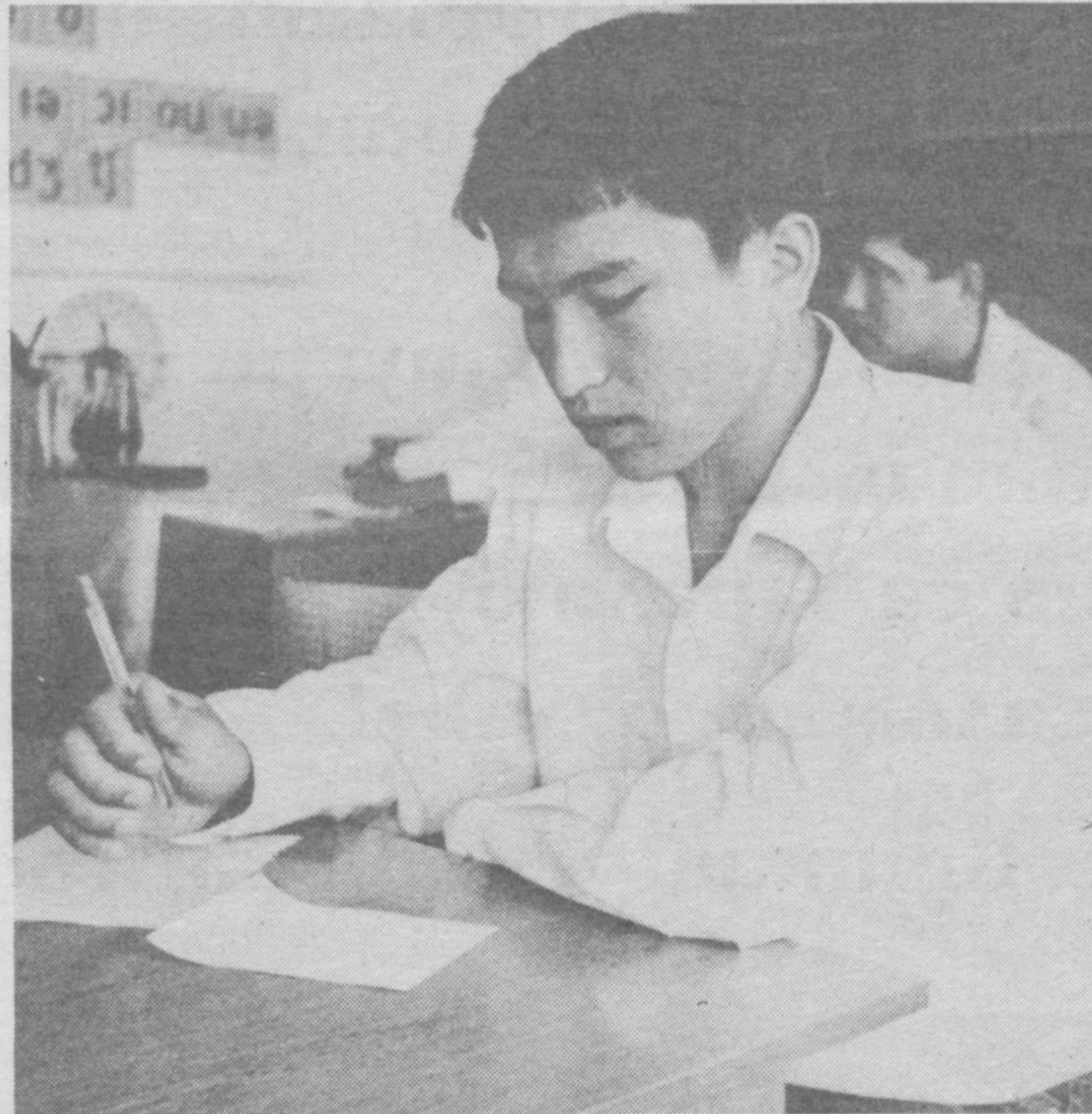
нинг моҳиятини тўғри англабсизлар, айниқса, ўз нуқтаи назарингизни дарсларда бўлмаган фактлар билан асослашингиздан мамнун бўлдим, балли. Энди, қайси мамлакатин бой, қудратли ва ҳалқи ривожланган ҳисобланни юзасидан фикрлашамиз. Қани, ким қандай фикр билдиради?

— Қайси мамлакатда маҳсулот кўп ишлаб чиқарилса, ўша давлат қудратли ва унинг ҳалқи бой бўлади, — деб АҚШни мисол келтирди бир ўқувчи.

— Мамлакат кўп маҳсулот ишлаб чиқараса да, ҳалқи бой шамаслиги мумкин, — дейа синфдоши фикрини инкор килди иккинчи ўқувчи. — Масалан, ривожланётган мамлакатлар тоғифасидаги 180 га яқин давлатнинг учтаси (Хиндистон, Бразилия ва Мексика)да ишлаб чиқарилётган саноат маҳсулотининг кўлами қолган барча ривожланётган мамлакатлар биргаликда ишлаб чиқарётган саноат маҳсулотига тенгланаади. Аммо улардаги аҳоли шу тоифадаги Қувайт, Таиланд, Сингапур, Жанубий Корея сингарий давлатлардаги аҳолидан қашшоқ яшиади.

— Ҳар қандай давлатнинг ҳарбий қудрати унинг бой ёки ҳалқини бадавлатлигини англатвермайди. Масалан, кечагина қулаган Совет Империяси қудратидан бутун жаҳон ҳайиқарди. Ҳолбуки, бу мамлакатнинг миллионлаб аҳолиси ноҷорликда кун кечиради-ку, — дейа ўзигача бидирилган фикрларни шубҳа остида қолдириди бошқа бир ўқувчи.

ФИКРЛАР

ЧОРРАҲАСИДА

ганман. Шунга сен ҳам қатнашгин, — дедилар.

Айтилган вақтда 243-мактабга бордим. География хонасида ўқувчилардан ташқари ўнга яқин ўқитувчи ҳам ўтиришарди. Қўнгироқ чалиниб, дарс бошланди.

— Бугунги дарсда илари ўрганилганларни умумлаштирамиз. Асосан «Жаҳон мамлакатлари» мавзуси бўйича фикрлашамиз. Унда шахсий фикрнинг билдирасиз, асослайсиз, зарур топсангиз ҳимоя этасиз. Агар фикрнингдан ўзга фикрни асосли ҳисобласангиз, унга қўшилишингиз мумкин. Бунинг айби йўқ. Янгишларни тушуниш ва тўғрилаш комилликка интилиш белгисидир, — дейа кириш сўзи қилдиларда: «Мамлакатлар қандай алломатларига кўра гуруҳланади?» деган саволни ўтрага ташладилар онам.

Мамлакатлар майдонининг катталиги, аҳолисининг сони, географик ўрни, сиёсий тузуми, давлат тузилиши ва ҳоказолар бўйича гурухданиши ҳақида ўқувчиларни ташкилайди.

Шундан сўнг, мамлакатлар қандай белгисига кўра тоифага ажратилиши юзасидан фикрлашувда ўқувчилар бир-бираидан ҳайратомуз факт ва рақамлар айтишиди. Шахсий фикрини баъзилар эхтирос ила асослаб, ўзаро баҳсласиб кетди. Уларни кузатиб туриб, мўминқобил ўқувчиларим кўз ўнгимдан ўта бошлади. Менинг беозор ва айтганимга сўзсиз итоат этувчи ўқувчиларим ҳақими ёки ўнлаб бегона ўқитувчилар кузатаётган ноанъанавий дарсда ҳам фикрини эмрин-эркин ифодалаб, ўзаро баҳслашаётган ўқувчилар ҳақмикан — билолмай қолдим.

— Энди баҳсни якунлайлик-чи, — дейа ўқитувчи болалар диккатини ўзига қаратди. — Мана, болажонлар, мамлакатларни турлаш, тоифага ажратиш-

чи.

— Мамлакатнинг бойлиги, менимча, аввало унинг ҳалқи, янада тўғрироғи, ҳалқининг турмуш тарзи десам тўғрироғ бўлар, деди ўқувчи қизлардан бири.

— Мамлакатда яратилган бойликлар аҳоли эҳтиёжига сарфланса, унинг турмуш дарражаси юқори бўлади, бинобарин қишилар соглом ва узоқ умр кўришади. Демакки, аҳолиси узоқ умр кўраётган мамлакат бой ва ҳалқи ривожланган, десак хато бўлмас.

— Менимча, — дейа қўшилди бошқа бир ўқувчи, — ҳалқининг маънавияти юқори бўлган мамлакатни энг ривожланган дар ҳисоблаш тўғри бўлади. Бундай мамлакат даҳшатли қуроллар ишлаб чиқараолмаслиги, киши бошига тўғри келувчи миллий маҳсулоти оз бўлиши ва ҳатто аҳолининг ўртача умри юқори бўлса-да, аммо юқсак инсоний фазилатларни ўзида мужассамлаштирган маънавий бой бўлади.

«Хўш, кимнинг фикрига қўшиламиш», деган маъноли қараш қидилар онам.

— Мана бу энг асосли, тўғри фикр, унга мен ҳам қўшидим. Бу баҳсни бошлаб берган ўқувчининг овози эди.

— Демак, — деб гап бошлади ўқитувчи, — мамлакатнинг фақатина қудратига қараб ҳалқининг турмуш дарражасига, хусусан, мамлакатнинг ривожланганлигига баҳо бераб бўлmas экан. Ана шуну дафтарга ёзib қўйайлик-чи.

Ўқитувчи сўнгти фикр тўғрилигини таъкидлаб, уни атрофлича шарҳади ва шахсий фикрини синфдоши фикридан ўзаки юзасидан фикрлашамиз. Шундай қилинг. Тарзи таъкидлаб, уни атрофлича шарҳади ва шахсий фикрини синфдоши фикридан ўзаки юзасидан фикрлашамиз. Шундай қилинг.

— Азиз болажонларимда асосли фикр вужудга келишининг нақадар мурakkabligini bir қадар ҳис қилдингиз. Башарият тараққиётida асосли, тииник фикр чеч вақт бирданига таркиб

топмаган, — деди онам. Чунончи, географик тафаккур тарихига назар солинса, узоқ вақтгача одамзод ўзи яшаб турган макон (Ер)ни ўқиши шоҳида ёки океандада улкан балиқ кўтариб турди, деган фикр оғушида яшиади. Қанчадан-қанча одамлар эса Еримиз кўз илғаб турган сарҳад (уфқ)да тугайди, деган хато фикр билан ўтиди. Бундай хато фикрлар ийлар оша кишилар онгига шу қадар сингиб кетди, кейинчалик омманинг тўғри ва асосли фикрни қабул қилиши ниҳоятда қийин кечди. Ҳатто янгича фикрловчилар таъкид қилинди. Жумладан, бобокалонимиз Беруний Ер теварагида Қуёш эмас, балки Қуёш теварагида Ер айланади, деган фикрни ҳатто илм аҳлига манзур қилгунича бошига не кулфатлар тушмади. Демак, мустақил фикрга эга бўлиш ва ундан инсоннинг баҳраманд қилиш олийжаноб фазилат ва буюк баҳт экан, — дейа ўқитувчи сўзини якунлаши билан кўнгироқ танафусга чоради. Бироқ ҳеч ким шоҳимасди. Чунки, шахсий фикр кишига рағбат ва завқ-шавқ бағишилётган эди. Шувда Ибн Синонинг: «Инсонлар саломатлиги, хусусан, ошқозон касаллиги фикрлашга алоқадордир», деган сўзларининг тўғрилигига яна бир бор қаноат ҳосил қилдим.

Ҳозирги дарс бўйича мунозара ўтиштирилиши аёни бўлғача, ўқувчилар устозларини холи қолдиришди ва ўқитувчиларнинг фикрлашуви бошланди.

— Илгарилари ўқитувчи синфа артист бўлиб кетмаса, ундан кўнгилдагидек дарс кутмагин, дейишар эди. Аммо сизда артистлик алломати сезилмаса-да, дарс жуда сермазмун ва қизиқарди ўтиди, — дейа гап бошлади бир ўқитувчи.

— Дикқат қилинса, синфдаги 30 ўқувчи артист ролидаги бўлиши, мен эса уларга режиссерлик қилим, — ҳазиламо жавоб қилди ўқитувчи.

Шу гапнинг ўзидан дарс самарасининг сирини англаш мумкин, дейа ошиқди бошқа бир ўқитувчи. Сира-сини айтсан, бу гап менини эмас. Уни

BRITISH AMERICAN
TOBACCO
UZBEKISTAN

**АЗИЗ ҮҚИТУВЧИЛАР,
МУРАББИЙЛАР, УСТОЗЛАР!**

Барчангизни касб байрамингиз билан чин силдан муборакбод этамиз. Сизлар билан биргаликда Республикаимиз ёшлари ўртасида соғлом турмуш тарзи, жисмонан етуклик, ақлан комилликни тарғиб этаётган «Чекмасдан ёшлик гаштини сур» дастурини амалга ошираётганилигимиздан нийоятда мамнунмиз.

Тилагимиз – жамиятда ўз тўғри йўлини танлаш бўсафасида турган, Ватаннапарвар ёшларга тарбия таълим беришдек эзгу ишларингиз самарали бўлсин.

Хамиша соғу-саломат бўлинг!

Бритиш Американ Тобако Ўзбекистон.

ЧЕКМАСДАН ЁШЛИК ГАШТИНИ СУР

BRITISH AMERICAN
TOBACCO
UZBEKISTAN

«Маънавият» нашриёти
барга ўқитувчиларни,
мураббийларни, устозларни
1 октябрь — Ўқитувчилар
ва мураббийлар куни —
чимчалқ байрами билан
саманий муборакбод
энди

Вилоят, туман (шахар) халқ таълими бошқарма ва бўлимлари раҳбарлари дикқатига!

«Маънавият» нашриёти халқимизниң маънавий мероси дурданаларига дахлдор китобларни чиқариш баробарида бевосита ақадемик лицейлар, касб-хунар коллежлари ва ўрта умумтаълим мактабларининг ююри синфлари учун ўқув фанларидан кўргазмали куроллар тайёрлаб сотувга чиқарди. Жумладан, физика (18 кўринишида), химия (12 кўринишида), она тили ва адабиёти (22 кўринишида) фанлари мавзуларини ўқувчига пухтароқ етказишга хизмат қиласидаги жадваллар, турли-чизмалар ва ижод намуналаридан иборат бу ёрдамчи воситалар нашриётда мавжуд. Шу кунларда биологиядан (20 кўринишида), ҳамда математикадан (10 кўринишида) кўргазмали воситалар тайёрланмоқда. Шунингдек, «Жадид адабиёти намоёндалари» туркум плакатлар тўплами ҳам бор. Бу маҳсулотларни Сиз «Маънавият» нашриётидан харид қилишингиз мумкин.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри,
Шодлик кўчаси, 6-йи.
Мўлжал «Боғи эрам» истироҳат боғи.
Тел: 68-24-15, 67-22-14, 67-07-31.

А. Авлоний номидаги ХТХМОМИ 1999 йилнинг октябрь ойида қўйидаги тоифалар бўйича курсларни режалаштирган:

- Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги ўзбек тили ва адабиёти бўйича) 4-30 октябрь
- Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги тарих бўйича) 4-30 октябрь
- Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги химия, биология бўйича) 4-30 октябрь
- Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги география бўйича) 4-30 октябрь
- Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги физика бўйича) 4-30 октябрь
- Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги математика ва информатика бўйича) 4-30 октябрь
- Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги рус тили ва хорижий тиллар бўйича) 4-30 октябрь
- Туман (шахар) XTB мудир муовинлари 4-16 октябрь
- Туман (шахар) XTB методкабинет мудирлари 18-30 октябрь
- Мактаб амалиётчи психологлари курси 4-16 октябрь
- Ўқувчилар техник ижодиёти марказлари директор уринбосарлари курси 18-30 октябрь
- Ўқувчилар техник ижодиёти марказлари

- ри директорлари курси 4-30 октябрь
- Давлат педагогика институтларининг ҳуқук бўйича факультет ўқитувчилари учун маърузачилар курси 19-24 октябрь
- Умумий ўрта мактабларининг логопедлари курси 4-16 октябрь
- Ёрдамчи мактаб ва мактаб-интернатларининг математика ўқитувчилари курси

Барча курсларда машгулотлар ўзбек тилида олиб борилади.

Тингловчилар учун Марказий институт тасарруғидаги кутубхона, қироатхона ва бепул ётоқхона хизматда бўлади. Курс харажатлари Марказий институт ҳисобидан тўлаанди. Тошкентта келиш ҳақи фақат темир йўл ва автобус билетларига тўланади.

Курс давомида тингловчилар учун таниқ педагог олимлар, санъаткорлар, матбуот ходимлари билан учрашувлар ва Амир Темур музейи ҳамда бошқа маданий масканларга экскурсиялар уюштирилади.

Манзилимиз: Тошкент-95. Талабалар шаҳарчаси. Сайдов кўчаси, 6-йи. Транспорт: Жанубий темир йўл вокзалидан 8-троллейбуснинг талабалар шаҳарчаси (охирги) бекатигача.

QUTLOV

Хурматли ҳамкасбимиз Жамила АЛИЕВА!

Сизни таваллуд айёмингиз билан чин дилдан кутлаб, халқ таълими соҳасидаги фидокорона меҳнатларингизга янгидан-янги самаралар, ўзингизга узоқ-умр, соғлиқ-саломатлик, шунингдек омад, баҳтсаодат тилаймиз.

Ҳамкасларингиз

Мұхтарама, азиз онажонимиз Хокима Раҳимова!

Сизни түғилган кунингиз ҳамда Ўқитувчилар ва мураббийлар куни билан чин юракдан муборакбод этамиз. Шарафли, аммо машақатли ишингизга зафарлар тилаймиз. Баҳтимизга доимо соғ-омон бўлишингизни, дадажонимиз билан фарзандларингиз камолини кўришингизни тилаймиз, деб

Фарзандларингиз.
Бухоро вилояти Фиждувон тумани Ҳатиҷа қишлоғи

Хурматли Соња опа ЖУМАНИЕЗОВА!

Сизни түғилган кунингиз ҳамда 1 октябрь — Ўқитувчилар куни байрами билан чин юракдан табриклаймиз.

Сизга узоқ-умр, сиҳат-саломатлик ва барқамоллик тилаймиз деб,

Фарзандларингиз

Хурматли ойижонимиз Махсуда Қиличова!

Сизни 1 октябрь — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни байрами билан табриклайман. Сизга узоқ умр тилаймиз. Баҳтимизга ҳамиша соғ-саломат бўлинг.

Фарзандларингиз.
Самарқанд вилояти Каттакўргон шаҳри

Азиз устозимиз Гуллола Ёқубова!

Сизни 1 октябрь — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни муносабати билан чин юракдан табриклайман. Сизга узоқ умр, сиҳат-саломатлик ва фарзандларингиз иқболини тилайман. Ҳамиша шогирдларингиз баҳтига омон бўлинг.

Бир гурӯх
шогирдларингиз номидан
Наргиза ТОШҚУЛОВА

Дунёда биз ҳамиша ўзимизни карздор сезадиган зотлардан бири устоз-муаллимидир. Улар шаънига ҳар қанча илик сўз айтсан, мадх битсан-да, оз. Таассуфки, адабиётимизнинг жўшкни дарёси сўнгги даврларда худди шу нуктада саёзлашган ва сустлашгандай туолади. Ёзилганига анча муддат ўтган Парда Турсуннинг «Ўқитувчи» романини тилга олмаганда, разм солиб қарасангиз, ўқитувчи, муаллим сиймосини жонлантируви бирорта тузукрок бадиий асарни учратмайсиз. Ўқитувчилар ва мурраббийлар кунида унда-бунда чоп этиладиган бир-икки шеърлар бундан мустасно. Шу маънода, устоз шоиримиз Сафар Барноевнинг янги ёзилган «Менинг муаллимим» шеърий достонини адабиётимиздаги кемтик ўрнини тўлдирувчи асарлардан, деб хисобласак хато килмаймиз. Ўйлаймизки, куйида тўлалигича чоп этилаётган ушбу асар Сиз азиз муштарийларимизнинг ҳам кўнгиллари тўридан жой олади.

Қорачигум тубига қолган
Муаллимим суврати бундай:
Оғди эди,
Камган эди у,
Билмас эди ёғон-яшиқни.
Ҳаёт ўзи Мактаб дерди у,
Изга солар мўрту пишиқни.
Адашмасдан қадам
боссанг бас.

Қоқилганда
синиб кетмагин:
Саломлашган барча гўст
бўлмас,
Ёғон сўзини
чин деб битмагин.
Ростгўйлар бор —
Дунё мунаввар.
Ростгўйликнинг қаноти —
Илм.
Қалбинг нурга чайилса агар,
Мехр билан
Бор дейсан Элм.
Мехр топмоқ осонмас,
болам,
Сотиб олиб бўлмас иззатни.
Кам бўлмагин,
Билгин, аввалам
Эл-юртингта қилгин
хизматни.
Бир тандирда қанчанинг
ризки,

Бир кўчага
Нече жон яшар.
Билсанг одам одамга кўзгу,
Бебош селдан
Дарёлар тошар.
Билмайсизлар
олдга не кутар,
Билмайсизлар,
занжирланган Эрк.
Ноинсофлар оғу, тош отар,
Тор кўчага сўнти манзил
берк.

Кўп қизиқидир
китобий ҳаёт.
Орзу армон
Ковоғга тушган.
Яралгандан бери одамзот
Шайтонларга нон-туз
улашган.
Шайтонларнинг асри
асримиз,
Лақмаларга қармоқ
ташлаган.
Кутимоқ-чун ундан
наслимиз
Мудом мангу
исён бошлаган.
Биз тўпори
Шўхчан болалар
Тушунмаслик унинг
гаршини.

Билмас эдик
бизлар мүккарар,
Этик бошин, ранги зардини.
Тешикмиши қулоқларимиз,
Кутар эди кўнғирок, сасин.
Колтот дерган улоқларимиз
Эккан эдик гулга ҳавасин.
Қорачигум тубига қолган
Муаллимим суврати бундай:
Секин очиб синф эшигин
Пайдо бўлиб
кутилмагана.
Салом дерди,
Сўнг бизлар учун
Бошлар эди кутилмаган гап:
— Зарур бўлса топиб
ўқирсиз,
Айтганимни,
Ўқитгаҳимни.
Дақат ҳарфхўр

бўлманг, ҳаргиз Сиз,
Кўражаксиз
Мен кутганимни...
Битта сўзни унутманг асло,
Сиз бирорга
бўлмангиз қарам,
Боболарнинг бариси даҳо,
Ғўдаймаган, экдим деб қарам.
Совуқ юрга
қарам ҳам емиш.
Мен таъмини татиганман
рост.
Оҳ, урушда...
тўрт ўйл, ёзу қиши
Қоравой деб ном олдим, холос.
Кўлум чаңдиқ,
Бўйнимда чаңдиқ,
Чандиқланган хаёллар, ўйлар.
Биз кимларни этамиз тантик,
Чандиқланган,
Ўスマнган бўйлар.

МЕНИНГ МУАЛЛИМИМ

(Достон)

Устозим, устозимнинг устозларига бағишлайман

Сафар БАРНОЕВ

Сино деймиз,
Навоий деймиз,
Ким эканин билмаймиз
Машраб.

Болаларим,

Муаллимлар кўп.

Ҳар бирин ўз феълу автори.

Кимагир бор,

Кимга ёқар хўй,

Сўз бозори — гўё атторлик...

Корачигум тубига қолган
Муаллимим суврати бундай:

Бизлар уруш болаларимиз,

Устоз эса

Уруш кўрган зот.

Айтар эди, бор ноң-тузимиз,

Фақат юрак эмасда озод.

Озод қалбининг

тепиши бошқа,

Дарвозасин юрмас тамбалаб,

Бир ўлим бор

барибир бошқа,

Эрксиз одам билгин, камбагал.

Багир кўйган,

Багир кўйгинди,

Танамиз бор, қоқилган илк.

Сўзимиздан хирмон уйғанда

Чироқ ёнар,

Чироқ бепилик...

Хотирамда қолган михланиб

Ўша соат,

ҳамон эса бор.

Синфга кирди бирдан тибланиб

Битта аёл,

Ҳамда директор.

Ўрнимиздан турдик дик этиб,

— Келинг, — дерди устоз тижи-

ниб.

Деразанинг ёнига ўтиб,

Кўяр экан бўйин қичиниб.

— Келдик, — дерди

Гажакдор аёл,

(Топган каби дерё ўзанин).

Айтинг, сизлар қарайсиз қаён,

Бу болалар тутса рўзани?

Тўғри, бизлар рўзадор эдик,

Билар эди

Устоз ҳам буни.

Савоб, гуноҳ не у, билмасдик,

Ўтказардик шу зайл кунни.

Етим эдик, қизил алвонга

Отамизнинг қони кўчганди.

Умр ғанимат,
Яшамагин, оёғинг босиб.
Борлиғинг бу
энг катта неъмат.
Ажодинига бўлғин муносиб.

Қорачигум тубига қолган
Болалигум суврати бундай:

Минг ўйламай

Бизнинг болалик

Ўхшамайди бирор таққосга.

Шовқин солиб

Юрсакга тетик,

Муаллимлар олдига рост гап

Ўтирадик мудом мум тишлаб,

Кучли эди олоб, андиша.

Кўча-куйда келиб қолсан дуч,

Олар эдик ўзни панага.

Хурмат деган бир пахлавон куч,

Ўғонарди гулда янага.

Айтган сўзин қиласасдик икки,

Ўѓа келса изин босмасдик.

Илм ҳаққи,

Устозлик ҳаққи

Сўзларини ерга ёзмасдик.

Муаллимим —

ишишган торим.

Улар дерди

Кўзлари ёниб,

Болаларим, Сиз менинг боғим.

Бизлар ўсик балки қисиниб.

Камтарлика ёқиб машъала.

Билмасдик яшаш тусини,

Илм ҳаққи

Устозлик ҳаққи

Сизда тарбия.

Бизга бугун даҳрийлар керак,

Керак эмас,

Нософ, кўш мия.

— Тўғри, дерди бирдан директор,

Ола, гарҳол кўрамиз чора.

Улар кетди.

— Бариси бекор —

Деди устоз, - бизлар бечора.

Йўқолмоқда фина гиёнат,

Урмасайди сизларга касри

Ўз қавмига қилган хиёнат.

Кўкарса ҳам,

Унмаган асли.

Болаларнинг товуши билан

Ўғонарди гул бор —

Таълим.

Муҳаббатсиз муаллим

бўлмас.

Берилмаган зебу зийнатга:

Боласиз ўй у учун ўймас,

Иши ўйқидир арzon,

қимматга,

Муҳаббатсиз муаллим

бўлмас.

Шогирдим дер, интилмас

шонга,

Шогирд сўзин айтмоқдан

тўймас.

Борар бўлса ҳатто мөхмонга

Муҳаббатсиз муаллим

бўлмас.

Фақат юрар содга,

камтари,

Доноликка сўзини ўймас.

Олиб юрмас ҳасрат

гафтарин,

Муҳаббатсиз муаллим

бўлмас.

Кимки унга боқса беписанд,

Кулиб кўяр, ачинмас, куймас,

Фикри-ёди ўқиши билан банг,

Муҳаббатсиз муаллим

бўлмас.

Шундай ўтар ойу ўллари,

Чарчаса ҳам қовоғин ўймас,

Кўкарса бас, эккан гуллари,

Муҳаббатсиз муаллим

бўлмас.

Ноҳақликка дуч келса, аммо,

Ростин айттар,

Тилини тийтас.

Сен таълимдан топгин дер

даво,

Муҳаббатсиз муаллим

бўлмас.

Корачигум тубига қолган

Муаллимим суврати бундай:

Кўп бормасди тўю ҳашамга,

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва Узбекистон Республикаси. Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизимини дарслик ва ўкув адабиётлар билан таъминлаштириш ҳақида»ги қарорига мувофиқ Олий ва урта маҳсус ҳамда Ҳалқ таълими вазирларлири ва Республика «Устоз» жамғармаси «Йилнинг энг яхши дарслиги ва ўкув адабиёти муаллифи» Республика танлови-

ГОЛИБЛИК МУБОРАК!

ни ташкил этган эди. Куни кечча Олий ва урта маҳсус таълим вазирлигига ушбу танлов якунларига бағишланган йигилиш ва тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Унда танлов ҳайтни томонидан голиб деб топилган муаллифларга кўрсатилаётган бундай ёътибор уларни янги-янги зафарлар сари ундаши табийидир.

Йигилишда Олий ва урта маҳсус таълим вазiri С. Гуломов бар-

ча голибларни кутглаб, уларга танлов мукофотларини топшириди.

Шунингдек, танловда қатнашмаган 1999 йилда юратилган энг яхши ўкув қўлланмалари учун ажратилган 2,5 миллион сумлик мукофот пули ҳам уз эгаларини тоғди. Билимдан муаллифларга кўрсатилаётган бундай ёътибор уларни янги-янги зафарлар сари ундаши табийидир.

МУХБИРИМИЗ

«Йилнинг энг яхши дарслиги ва ўкув адабиёти муаллифи» Республика танлови голиблари

Гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар бўйича Олий ва ўрта маҳсус таълим тизими-даги адабиётлар учун

I-ўрин – С. Отамуродов, И. Эргашев, М. Акрамов, А. Қодиров. «Политология», ўкув қўлланма, Тошкент, «Ўзбекистон» нашриёти, 1998 йил, Тошкент кимё технология институти тақдим этган.

II-ўрин – Н. Иброхимов, М. Юсупов. «Араб тили грамматикаси», дарслик, Тошкент, «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» давлат илмий нашриёти, 1997 йил, Тошкент шарқшунослик институти тақдим этган.

III-ўрин Э. Ю. Юсупов, Ф.Ю. Исмоилов. «Одамийлик сабоклари» ўкув қўлланма, Тошкент, Қомуслар бош таҳририяти, 1997 йил, Тошкент давлат университети тақдим этган.

Ҳалқ таълими тизими бўйича

I-ўрин А.С. Сайдуллаев, В.А. Костеецкий, Н. К. Норқулов, «Ўзбекистон тарихи», 6-синф учун дарслик, Тошкент, «Шарқ» нашриёти, 1998 йил, Ҳалқ таълими вазирлиги тақдим этган.

II-ўрин – А. Каттабеков, В. Раҳмон «Ўзбек адабиёти», 8-синф учун дарслик, Тошкент «Ўқитувчи» 1993, 1995, 1997 йиллар, Ҳалқ таълим вазирлиги тақдим этган.

III-ўрин – Ҳ. Нурматов, Н. Норхўжаев «Мусиқа алифбоси», 1 синф учун дарслик, Тошкент, «Ўқитувчи» 1998 йил, Ҳалқ таълими вазирлиги тақдим этган.

Математик ва умумтабииий фанлар бўйича Олий ва ўрта маҳсус таълим тизими-даги адабиётлар учун

1-ўрин тайинланмади.

II-ўрин – А.Аловитдинов, К. Тўйчиев, С. Курбонов. «Органик кимёдан амалий машгулотлар», ўкув қўлланма, Тошкент, «Ўзбекистон» нашриёти, 1997 йил, Тошкент кимё технология институти тақдим этган.

III-ўрин – Х.-Р. Латипов, Ш.И. Тоғиев, Р. Рустамов «Аналитик геометрия ва ҷизири алгебра», ўкув қўлланма, Тошкент, «Ўзбекистон» нашриёти, 1995 йил, Тошкент давлат техника университети тақдим этган.

Ҳалқ таълими тизими бўйича

I-ўрин – Ў. Пратов, Т. Одилов, Т. Тошмуҳамедов, «Ботаника», дарслик, Тошкент, «Ўқитувчи» нашриёти, 1994, 1997, 1999 йиллар, Ҳалқ таълим вазирлиги

тақдим этган.

II-ўрин – Э. Сариков, М. Маматов «Иқтисодиёт ва бизнес асослари», ўкув қўлланма, «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни, 1998 йиллар, Ҳалқ таълим вазирлиги тақдим этган.

III-ўрин – М. Мамажонов, Е. Тешабоев, Ж. Нишонов: «Анорганик кимё», дарслик, Тошкент, «Ўқитувчи» нашриёти, 1998 йил, Ҳалқ таълими вазирлиги тақдим этган.

Умумкасбий фанлар бўйича

I-ўрин – Э. Худойбердиев. «Адабиётшунослика кириш», дарслик, Тошкент, «Ўқитувчи» нашриёти, 1995 йил, Тошкент маданият институти тақдим этган.

II-ўрин – Ж. Жалолов. «Чет тили ўқитиши методаси», дарслик, Тошкент, «Ўқитувчи» нашриёти, 1996 йил. Тошкент давлат педагогика университети тақдим этган.

III-ўрин – Х. Расулов, С. И. Холмуҳамедов, Б. Асқаров, Н. Бозорбоев, М. Мирзаҳмадий, М. Мираҳмадов, Н. Нишонбоев, Ҳ. Нуриддинов, Қ. Рўзиев, А. Худойберганов, Э. Шомирзазев, А. Қодиров, Э. Қосимов. М. Ҳасанова «Бинокорлик», Лугат, Тошкент, Қомуслар бош таҳририяти. 1994 йил, Тошкент архитектура курилиш институти тақдим этган.

Ихтисослик фанлари бўйича

I-ўрин тайинланмади.

II-ўрин – Ҳ.З. Расулов «Грунтлар механизацияси, замин ва пойдеворлар», дарслик, «Ўқитувчи», Тошкент 1993 йил, муаллиф тақдим этган.

III-ўрин – Ж. Нурматов, Н. А. Халилов, Ҳ.К. Толипов «Иссиклик техникаси», ўкув қўлланма, «Ўқитувчи». Тошкент, 1998 йил, Тошкент кимё технология институти тақдим этган.

III-ўрин – Б.А. Миренский. «Правоохранительные органы Республики Узбекистан», учебник «Адолат», Ташкент, 1998 год, Ички ишлар вазирлиги академияси тақдим этган.

Таржима соҳасида

III-ўрин – Н. Ҳамроева «Аёллар кийимини конструкциялаш», русча Е. Янчевскаянинг «Конструирование женской одежды» дарслигидан таржима, «Ўқитувчи», Тошкент 1997 йил. Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат технологияси институти тақдим этган.

Воқеалар, хабарлар

Kasaba uyushmalarida

Хар доимигидек, Ўзбекистон таълим ва фан ҳодимлари касаба уюшмаси Марказий Кўмитаси, унинг жойлардаги ташкилотлари буғунги иқтисадий шароитда ўқитувчи-мураббийлар манбаатларини ифодалаш ва ҳимоя килиши ишларида етакчи ўринда қолмокдада. Ҳўш, бу энг аввало нималарда кўринмоқда? Касаба уюшмалари педагоглар учун нима қилиб беришмоқда?

Ушбу саволларга аниқ жавоб бериш учун факт ва рақамларга мурожаат қилишга тўғри келади.

Марказий Кўмитанинг Ҳалқ таълими вазирлиги билан биргаликда ишлаб чиқилган дастурига кўра, ўқувчи-мулодишиларни оид шароитда ўқитувчи-мулодишиларни ишлаб чиқаришдан тушган 3,6 миллион сўм даромаддан Гурлан, Хива, Ҳонқа тумани ўқитувчилари фойдаланганлар. Андижон вилоятини

МУАЛЛИМ МАНФААТИ

си табиий оғат натижасида кўрилган зарарни қоплаш мақсадида 94 ҳодимга 89 минг, 121 ногиронга 120 минг, 220 ҳодимга 230 минг 500 сўм миқдорида ёрдам кўрсатган. Бу каби мисолларни бошқа вилоятлардан ҳам келтириш мумкин.

Бироқ, касаба уюшмалари кўмиталари педагог ҳодимларга Президент фармонларида белгиланган имтиёзларни тўлиқ таъминлаш ишларида муаммоларга дуч келмоқдадар. Шаҳар умумтаълим мактаб ўқитувчиларининг шахар транспортидан имтиёзли фойдаланиш, шахсий уй қуриш учун ер майдони ажратиб бериш, ойлик маошлар, нафакалар ва рағбатлантириш пуллаш, марказий иситиш тизими йўқ жойларда 1 тонна кўмир хисобидан товон пули ўз вақтида ошиқ ўқитувчи-мулодишилар коммунал хизматлардан имтиёзли фойдаланаятилар. 40 мингдан кўпроқ ўқитувчи шахсий курилиш учун ер майдонлари билан таъминланди.

Ўзбекистон таълим ва фан ҳодимлари касаба уюшмаси Марказий Кўмитасининг 1998 йил 9 июндаги 17\6 рақамили «Кам таъминланган тармоқ

холидати, муаммолар тезда ҳал қилиниши чора-тадбирлари қидирилаяпти.

Байрам арафасида барча

ўқитувчи, тарбияч, мураббийларни шодиёна билан кутлаб,

уларга сиҳат-саломатлик, эзгу ишларида омад, оиласларига

тинчлик-хотиржамлик тилаб қоламиз.

И. АХМЕДОВ

Азиз муштариийлар!

Газетамизнинг маҳсус байрам сонининг шаклан ноодатийроқ чиқсанлиги Сизни бироз ажаблантирган бўлиши мумкин. Шу баҳонада Сиз, газетхонларга бир эзгу ниятимизни етказиши мақсадимиз эди. Яъни, 2000 йилдан бошлаб «Маърифат» ҳафтанинг ҳар шанба кунлари айнан шундай кўринишда, шундай ҳажмда хонадонингизга кириб боришини режалаштиридик. Бу ҳақда Сизнинг фикрингиз қандай, азиз муштариий? Газетада бевосита таълим-тарбияга оид мақолалардан ташқари сиёsat, ижтимоий-иктисодий ҳаёт, спорт, санъат, ҳалқаро аҳволга доир мавзуларда бериладиган таҳлилий мақолалар, қизиқарли хабарлар, содир бўлган муҳим воқеа-ҳодисалар огоҳлик, хабардорлик даражанлизни оширади, деган умиддамиз.

Байрамингиз муборак бўлсин!

«Ma'rifat»га обуна давом этмоқда!

Нашр индекси:

Якка обуначилар учун – 149

Ташкилотлар учун – 150

ДУТОРДАН ТАРАЛГАН СИРЛИ САДОЛАР

Кўпинча тонг пайтлари ёки оқшом маҳали радио тўлқинла-ри орқали дуторнинг мўъжизакор садолари янграйди, бизни беихтиёр ўзига ром этади. Чунки уларни тинглаётib, сўз билан ифода этиб бўлмайдиган туйгулар оламига шўнгиймиз. Кўз ўнгимизда жуда кўп воқеалар, тақдирлар ва маънолар олами гавдаланади. Биз нималарнидир ва кимларнидир эсламиз, қандайдир теран дардларга шерик бўламиз, ўз кечинмаларимиз гирдобида чарх урамиз. Ҳаётга интилиш, кела-жакка умид билан боқиши каби минглаб турфа туйгулар бутун борлигинизни забт этади. Бу сехри дунёни бизга оддий ўзбек дутори сўзлаб бермоқда. Бу кўйларни бизга ўз ҳаётининг олтмиш йилдан ортиқ даврини мусиқа санъатимиз ри-вожига баҳш этиб келаётган камтар инсон, моҳир созанда Гуломжон Қўчкоров ижро этмоқда. «Турандод», «Тановар», «Чўли Ироқ», ажойиб кўйлар Гуломжон аканинг сеҳри бармоқлари воситаси ила, у кишининг қалби орқали сизиб ўтиб, гоҳ майнин, гоҳ кескин нолаларда таралади.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, халқ маорифи аъло-чиши, ёш созандаларнинг ҳурматли мураббийси Гуломжон Қўчкоров ҳозир мўътабар 80 ёш довонида турибидилар. Ҳамон ёш авлодни эстетик тарбиялаш ишига муносиб ҳисса қўшиш, уларга мўлжаллаб турли чолгу асбоблари учун нота китобла-ри яратиш, дарс-сабоқ бериш, республика мусиқа жамоатчи-лиги ҳаётida фаол қатнашиш — Гулом аканинг доимий иши. Тиниб-тинчимас бу инсонни биз гоҳ нашриётлар бўлимларида, гоҳ радио-телевидение даргоҳида, гоҳ театр ва мусиқа арబлари издиҳомида, гоҳ шогирлар даврасида кўрамиз. Мақсад битта — доимий ижодий изланиш, ўз билғанларини шогирдларга ҳадя этиши...

Гуломжон ака 1932-36 йилларда Тошкентнинг Бешёғоч да-ҳасидаги мусиқа техникумининг ўзбек миллий чолгу асбобла-ри бўлимида таҳсил олиб, санъат йўлига кирганига мана 63 йил тўлиби. Бу давр тинимиз ўзиш, ўрганиш, изланиш билан тўла. Илк билим соҳасидан сўнг Ҳ.Ҳ. Ниёзий номидаги мусиқа билим юритида ўзиш, 1949-54 йилларла М. Ашрафий номидаги Тошкент Давлат Консерваториясининг миллий мусиқа бўлимини битириб, созанда, педагог ва ўзбек халқ чолгу асбоблари оркестрининг дирижёри даражасига юксалиш — Гуломжон ака ҳаётининг негизини ташкил этади. Қ. Ёқубов номидаги ўзбек Давлат филармонияси қошидаги Тўхтаён Жалилов номидаги ўзбек халқ чолгу асбоблари оркестири созандаси ва гурух концертмейстри сифатида ишлар экан, жуда кўп диёргларда, жумладан Хитой Халқ республикасида ҳам бўлди. Ўзбек мусиқа санъати довругини кенг таратиша баҳоли қудрат хизмат этди. Ўқиши ва ишлаш билан бирга Тошкентдаги Марказий болалар саройининг мусиқа мактабида олиб борган мураббийлик фаолияти ҳам диққатга сазовор. Ўнлаб истеъодиди санъаткорларнинг ижодий шакланишига қўшган ҳиссаси ва мусиқа дарслиги шаклида ёзган ўнтадан ортиқ ноталар китоби Гулом ака Қўчкоров фаолиятининг узвий қирралариридир. Кўпгина машҳур санъаткорларимиз Гулом акани устоз сифатида ҳурмат қилишларини яхши биламиш.

Гулом ака чалган ажиб кўйларни мароқ билан тинглаётib, ўз ҳайратимни бир вақт мана шу байтларда ифода этган эдим:
Суз ожиз қолганда соз сўзлар эмиш,
Дилдаги дардингни у бўзлар эмиш.
Гоҳ нафис оҳанг сени мафтун этар,
Магзида шаҳо ушал кўзлар эмиш.
Гоҳ самога элтажак соҳирнаво
Шўх шалола сенга юлдузлар эмиш.
Қанча дард бор, қанча ишқ бор кўй аро,
Дилда талқин юз эмиш, юзлар эмиш.
Кеча бир кўй бирла кўйидиринг мени,
Эрта бир кўй бахтни кўз-кўзлар эмиш...

Жуманиёз ЖАББОРОВ,
Ўзбекистон халқ шоири

Сизни яхши кўрамиз...

Уқувчиларинг орасидан яхши ўқиб камолотга етган фан докторлари ёки раҳбарлик лавозимига кутарилган шогирдларинг номини ёшишиб қолсанг уқитувчилик касбини эгаллаганингдан беҳад хўрсанд буласан. Негаки, муаллимлик шундай оғир, қийин касбки, унинг хосилини дехқон ёки бошқа касб эгалари сингари 1-2 йилда кура олмайсан. Энг ками 25-30 йил деганда уқитувчи тарбия ва таълим берган болалар, оиласи, бола-чақали, бирор касб агаси булга, унга таълим-тарбия берган муалимиустози ёдига тушади. Ана шундай ҳақиқий шогирд устозни эсга олади.

Яқинда Тошкент Давлат техника университетининг ректори (24-урта мактабда уқитган шогирдим) Тулқин Миромил уғли Миркомилов телефон орқали мени университет биносига таклиф этди. Бирор маслаҳати буласа, деб эрта билан бордим.

Шогирдим билан қучоқ очиб куришга, кабинет томон юра бошлидик. Шундоқ университет биносининг ёнидан ўтатуриб менинг кузим баланд усган бир қайрагоч дараҳтичининг қуриган шохига тушди. Шу пайт дарров Тулқинжонни тухтати куриган шохни курсатиб: — Дарров кешириб ташланг, қуриган дараҳт шохини тезда йўқотини керак! — дедим. У кулиб деди:

— Домлажон! Дарров камчиликни куриб, шартга айтга қоласизда! — деб мақсаддага утдилар.

— Домлажон! Туй олдидан Сизни чакиришдан максад, шу каби камчиликларимиз буласа, айтсангиз, ахир, 24-мактабда бундай кечаларни утказиб куп тажриба ортиргансиз.

Шундан сўнг Тулқинжон иш столига утиргач, янги бир ки-

тобчасини совга қилди ва университетнинг 70 йиллиги муносабати билан тайёрланган «Таклифнома» номинг биринчисига менинг фамилияни ёзиб, деди:

— Домлажон! Албатта, келинг, бир неча шогирдларингиз билан куришасиз.

Ниҳоят, «Таклифнома» ва шогирдим ҳадя қилган узи ҳақида сизни шогирдларингиз билан биринчиликни «Хамза» театрида уйнаб, институларро булган танловда биринчиликни олиб, олий укув юртни юксак даражага кутарган эди. Ҳаттоқи Отелло, Яго ролларини саҳнада уйнаганда атоқни артистларимиз унга танберган эканлар.

Айни кунда Т. Миркомилов Тошкентдек ийрик илм даргоҳида раҳбарлик қилиши билан бирга, республикамизнинг бошқа олий укув юртлари докторантлари ҳамда аспирантларига ҳам мунтазам равишда маслаҳатлар бериб келаётir. Шу билан бирга, илмий муаммоларни ҳал этишининг янги йўларини топиш учун изланмоқда. Олим ва педагог Тулқин Миркомилов ишдаги жушқинлик, юқори ташкилотчилик қобилияти билан шогирдлари ва жамоаси уртасида ҳам ҳурматта сазовор бўлмоқда.

Мен, уқитувчилик касбидан кундан ўтасидан 10 йил давомида мактабда фаол қатнашиб уқиши ва айрим фазилатлари ёдимга тушди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳатто 9-10-синфларда уқиган вақтида синфдошларини ҳам уз атрофига тортиб Ўйғун ва Иzzat Султоннинг «Алишер Навоий», М. Шайхзоданинг «Улугбек» каби драматик асарларини мактаб саҳна-

ни 24-урта мактабда 10 йил давомида мактабда фаол қатнашиб уқиши ва айрим фазилатлари ёдимга тушди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳатто 9-10-синфларда уқиган вақтида синфдошларини ҳам уз атрофига тортиб Ўйғун ва Иzzat Султоннинг «Алишер Навоий», М. Шайхзоданинг «Улугбек» каби драматик асарларини мактаб саҳна-

ни 24-урта мактабда 10 йил давомида мактабда фаол қатнашиб уқиши ва айрим фазилатлари ёдимга тушди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман. Айниқса, Тулқин Миркомиловнинг характери узига хос эди. У уқитувчилиси берган топшириқни уз вақтида сўзсиз бажарар ва бир иш бошласа, албатта, охирига етказмагунча кунгли тинчимас эди.

Ҳа, ҳалқимизда «Бола бошидан» деган мақол бор. Мен 24-мактабда 50 йил ишлаганинг туфайли турли характерга эга булган болаларни кўп кузатганиман

Исломда илм эзгуликлари ҳакида кўп нарса ёэилган. Унда ҳар нарсанни ўзингга раво кўрсанг, уни бошага ҳам раво кўр, деган бир қоида ҳам бор. Келинлар ҳакида сўз кетганда бу қоидани хотирда тутиш лозим бўлгани учун сўз бошида уни зикр этган эдик.

Ўзаро жонжал, келишмовчилик бўлган уйда роҳат бўлмаслиги ҳар кимга маълумдир. Бир-биралири билан борди-келдиларга бориши баъзан қайноналар билан келинлар орасида бўлади.

Гарчи бу иш бошда озу ва эътиборга лойиқ бўлмаса ҳам, муносиб даражада босди-босди қилинмаса ҳамда унга чек кўйилмаса, борабора зўрайбет кетади ва турли-туман зарарларни келтириб чиқаради. Боболаримиз «ўтнинг боши бир учкунидир», деганлар.

Энди қайноналар, уй ичидаги кўп яшаган хурматли кимсалар бўлганларни учун ўзларининг билгандарни ва тадбирлари билан келинларини яхши одатларга, қиз болаларни эса гўзал одоб-

Meros

- хотунидан ажралишини талаб киладилар, ажралмаса, алоҳига дя яшагин, деб зўрлайдилар.
- Емок, ичмоқ ҳакида ҳам кўп азоб берадилар. Шу сабабли ҳеч бир ўринсиз равишда бир хонадоннинг баҳти кетади,
- ораларига душманлик тушади. Ҳаётлари таъмсиз, дунёлари лаззатсизланади, охирни бу уй аҳли тарқалиб хона-вайрон бўлади. Ҳолбуки, бунинг асл сабаби, қайнонанинг хулқислизигидан бошқа нарса эмас. Дунёда туражак уч-беш кунлик умрда, чечак отмоққа, мева бермоққа ҳозирланган ёшларнинг умрларига оғу кўшиб, роҳатларига заҳар соладилар. Бундай ақлсиз хотунларга ҳаёт вактида ҳеч ким раҳмат демас, ўлганларидан кейин ҳам уни соғинмаслар, чунки ундулар соғинадиган кишиларнинг кўнглини совуб тиб кетганлар.
- Аммо яхши қайноналарни ҳар ким мақташ билан бирга, раҳмат билан ёдлаб ҳам турдилар. Бошқаларга ибрату ўннак этиб кўрсатадилар. Шу-

ҚАЙНОНАЛАР БИЛАН КЕЛИНЛАР ОРАСИДА БЎЛАДИГАН ОДОБ БАЁНИДА

ларга ўргатмоқлари лозимдир. Бордию, улар бунинг аксими килсалар, уларга жабру зулм қилган бўладилар, бу эса, айб ҳам гуноҳ саналади.

Бу кунда кўзингиз нури каби кўриб ўстираётган қизларингиз, сизнинг тарбиянгиздан айрилди, бир кунда чет юртларга ва билмаган кимсаси орасига келин бўлиб кетадилар, балки кетганлар. Шу қизларингизнинг хуш тирилик ва роҳатли умр кечиришларини кўрсангиз нақадар шодланурсиз, нақадар севинурсиз, агар уларни оёқ остида, зулму жафо ичидаги кўрсангиз, кон ёшларингизни тўкиб қайғуласиз. Шундай эмасми?! Бу сизга келин бўлиб тушганлар ҳам бирорларингиз кўз корасию, умринг сармоясидурлар. Улар ҳам тамом сизнинг каби қизларини роҳатда умр кўришларини истаб, қора хабарларни эшитишга ҳеч рози эмаслар. Шунинг учун сиз қайноналар ўзингиз хуш кўрган, севган нарсанни бирор ҳам севмоғини ўргатингиз. Бу бир ақлдирки, қизил олтунларга алмаштирилмас. Баъзи бир қайноналар борки, келинларни ҳар вақт ҳўрлайдилар, уларнинг қилган ишларидан, сўзлаб өмон кўрсантишга тиришадилар. Сўнгра ўғлини

лар жумласидан менинг қайнонам Тўтиё Файзуллоҳ, қизи эди. Аллоҳ Таоло раҳмат қилсан! У ичидаги ақлу шафқат билан тадбир этганда бошқалар унинг илму амалидан лаззат олар эди. Келин бўлганим ҳолда мен фақирдан илм ўрганэр эди. Ул зот эзгу хотунларнинг бириси бўлиб, Аллоҳ Таоло неъматларига шукр этиб дунёдан ўтди.

Қайноналарга шафқату марҳаматли бўлмок лозим бўлгани каби, келинларга ҳам ўзларининг қайноналарига итоат этмоқ, хизмат қилмоқ гўзлар ишлар бўлмоғига шубҳа йўқдир.

Шундай қилиб, яхши хизматлар этиб қайноналаридан дуо олган келинларга бир кун келиб ўз келинлар ҳам хизмат қиладилар. «Хизмат этган, хизмат кўрур» деганлари шу!

Яхши майаш этишини келинлар истаганлари каби, қайноналар ҳам йиллаб тарбиялаб ўстирган ўғлонлари учун умид этсалар керак. Келинлар ҳам уларни түқкан оналари мисолида кўриб хизматлари или ризо килсалар, ҳар иккита тарафнинг вазифаси комил этилган бўлади. Шу сабабдан ўша ўнинг хусни майашти кўркам, тириклиги ҳам ўз ўрнида бўлади.

**Олиммат ул-Банотнинг
«Муошарат одоби»
рисоласидан олинди.**

• «Узун бўйли, ол ёноқи» деб тавсифланади бир қўшиқда. Туркманча бу қўшиқни АҚШнинг Индиана штатидаги истикомат қилувчи Сенди Аллен эшигчиди, эҳтимол унга бафоят манзур бўлур эди. Бойси, Аллен хоним ҳозирда чинакамига дунёнинг энг узун бўйли аёллариди.

45 ёшга яқинлашаётган Сендининг бўйни кунда 231,7 сантиметрга етди.

• Бунинг акси ўла-роқ, дунёда «тудай бўй бергунча, игнадай ақл берсиз» нақли билан

ўзини овутиб юрадиганлар-да бисёр. Жумладан, аёллар орасида ҳам, ўтган асрда Голландияда яшаб ўтган Полин Мастерс хоним ҳам ўз паканалигидан маънан қийналмагандир, балки. Чунки, бор-йўғи 61 сантиметрлик бўйи туфайли унинг номи дунёга ёйилди.

• АҚШнинг Шимолий Дакота штатида

яшовчи Роузи Карнемолла исмли аёлнинг қоматига ҳавас қилмаса ҳам бўлар, Роузи хоним 1988 йилнинг март ойида 385,5 килолик тош босган эди. Лекин, унинг матонатига тан бермай иложингиз йўқ. Орадан олти ой ўттарутмас, у қатъий пархез остида роппа-роса 113 килога енгиллаши. Эриша олдими, йўқми, номаълуму, ҳар нечук, у ўшандага 68 килогача озишни ўз олдига жиддий мақсад қилиб қўйган эди.

• 1881-1939 йилларда Францияда яшаб ўтган кино актрисаси Полер хоним (асл исми Эмил Мари Бушан) дунёнинг энг хиччабел аёли эди. Полер хоним белининг ўлчами мунтазам 33 сантиметр ҳолида бўлишига эришган. Хуллас, «онинг бели ё бор эди, ё йўқ эди».

АЁЛЛАР ОРАСИДА

УЙ
БЕКАЛАРИДА
МАСЛАҲАДИР

Сўлиған ошқўк бир қошиқ сирка солинган совуқ сувда бир соат турса тирилади.

Лимонни дастурхонга тилимлаб қўйишдан олдин қайноқ сувга чайиб олсангиз, уянда күшбўйроқ бўлади.

Пичноқнинг дами тез қайтмасин десангиз, уни қошиқ, вилкалардан бўлак сақлаинг, қайноқ сувда ювманг.

Қовуриш олдидан 2-3 соат сутга солиб қўйилган жигар жуда мазали бўлади.

Идишдаги тузга озигина гуруч аралаштириб қўйилса, туз ўзига нам тортмайди.

Нон қопқоги жипс бекиладиган чинни ёки сирланган идишда сақланса, анча вақтгача юшшоқ турди ва суви қочмайди.

Д. Сиддиковнинг «Лаззатли таомлар» китобидан олинди.

ҲАЙРАТНИНГ СУРАТИ (Қатра)

Ақалари учираётган варрака ҳаяжон билан тикилиб турган болакайни кузатганимиз? Унинг дилида не хислар түён кўлмоқда? Асримиз бошларидан Туркистон осмонидан самолётларни илк бор кузатган унин бо болари вужудини ҳам шу ҳаяжон қамраб олган эди. Тутри, бу иккни авалод қалбини титротган ҳайратнинг сабаблари бошқа бошқа. Аммо гап бунда эмас. Жамики маҳкулар ичида факатини инсонга хос туйгулардан бири — шуд ҳайратнинг узи кизиктиради бизни.

Тест синовларидан утиб, талаба деган номга, узимизга бир унвонга сазовор бўлган олдарибиз. Абитуриентликнинг дикқинафас оллари ортда қолиб, янги дустлар ортириб, куз олдимиздаги ҳаёт рангинлаша болашаган кунлар. Лугатмиздан «аудитория», «домла», «конспект» ва албатта, «стипендия» каби сўзлар мустаҳкам олди. Дарсларда алашибет, янги китоблар, спорт ва материализм идеализм ҳақида баҳслашар эдик. Баҳслар талабалар ўйларидан ҳам давом этар эди. Шу тариқа бир неча ой утиб кетди.

Бир куни, шоир таъбирича, юрагим билан ёлгиз қолдим. Унда бир кизнинг сурати. Тошга нақшлангандек. Юрагим тош эмаслигини ушанди билдим. Фақат ҳайратланманам. Ҳаёлмадаги буюк ёзувчи, ҳалқимиз руҳияти, характери балъи романларлагидан яхшироқ тасвирланган «Ўзбек характери» хикоясининг

ҚИЗИГА ЖОНИ АЧИГАН...

Аёлнинг сариштаси — Рўзгорнинг фариштаси.

Хотин — эрнинг вазири.

Ўғлинг аҳмоқ бўлса ҳам, Келининг доно бўлсин.

Қизинг бўй етса, қизи яхши билан қўшини бўл, Ўғлинг эр етса, ўғли яхши билан қўшини бўл.

Қизига жони ачиган келинини сақлар.

Қизимнинг қайнонаси ёмон, Ўзимнинг келинум ёмон.

Эринг сүйди — элинг сүйди.

Ўзбек халқ мақоллари.

Javohirlar jilosi

сиеҳ — Қобус (Беруний даврида ўтган ҳукмдор) инисининг вазири қўлида бўлган ёқутга ўхшайди. Сиёҳга бу ёқут отасининг мероси бўлинганда теккан ҳиссаси экан. Ҳикоя қилишларига, бу ёқут кўринишдан худди шерга ўхшаб кетар экан. Агар кафтди ушлаб турисса бош бармоқ билан жимжилоқ томондан кўриниш бўлган.

Гапириб бершиларига қарандан, ўша ёқутни Сарандиб ороли назоратчиларидан эплаб олиб ўтиш худди бир чўпчакка ўхшаб кетади. Чуночки уни олиб чиқсан одам дастлаб сочини олдириган ва мисдан бир қалпоқ қўйдирган ва уни тешиб худди элакка ўхшатган. Кейин унда гавҳар қўйдиган бир жойи ҳадиси турганда ташнигидаги туйнугини кенгайтирган, кейин унига бошини суккан ва шу кўйи қолиб сочи қирқилган жойдан соч ўсиб, унинг тешикларидан чиқмагунча ўша мис қалпоқни бошидан олмаган. Шу билан соч мис қалпоқни қоплаб бекитган, у бўлса ҳассага сунниб девоналарга ўхшаб бошяланг юриб тиншилари мумкин бўлган жойдан бемалол ўтиб кетган.

Ўша ака-ука Ҳасан-Ҳусанларнинг айтшишча, улар Шахид амир Масъуд (Махмуд Газнавийнинг ўғли) Раја ва Жабал ерларидан қойим-мақом бўлиб турган пайтда унга кўриниши шерга ўхшаган узунгина қизил ёқутни етти минг нишопур динорига сотиб олиб беришган экан. Айтшиларича, бу ёқут ўша «жабал» (тог) деган ёқут туридан бўлган. Бу худди ўша ака-ука Ҳасан-Ҳусанларнинг айтшишча, улар Шахид амир Масъуд (Махмуд Газнавийнинг ўғли) Раја ва Жабал ерларидан қойим-мақом бўлиб турган пайтда унга кўриниши шерга ўхшаган узунгина қизил ёқутни етти минг нишопур динорига сотиб олиб беришган экан. Айтшиларича, бу ёқут ўша «жабал» (тог) деган ёқут туридан бўлган. Бу худди ўша мис қалпоқни қоплаб бекитган, у бўлса ҳассага сунниб девоналарга ўхшаб бошяланг юриб тиншилари мумкин бўлган жойдан бемалол ўтиб кетган.

Унинг кўнгли чироили эди. Йиллар утиб у билан яхин дуст булиб кетдик. Бу дустлик тарихи алоҳида бир кисса.

Талабаликнинг охирги лахзалири ортда қолди. Қалдироч болалари каби курсдошлиар ҳар томон тарқалишидик. Мен ҳамон ҳайратланаридир.

Орадан бир ўйтиб, яқинда у кизнинг турмушга чиқканини эшигдим. Ақалари учираётган варрака ҳайрат билан яхин дуст итириб ўтиб кетидим.. Уни унуг, дейишида кўнглимидан билан. Гарчидан яхшироқ ташлашмайман. Юрагим тош эмас ахир, азизлар!

Ҳасан КАРВОНЛИ

JUMLADA
ЯНОН

• Миср ҳалқи пухта ўйланган иктиносидий ислохотлар билан мамлакатни изчил ривожлантириб бораётган 71 ёшли президент Ҳуснин Муборакни якшанба куни ўтказилган умумхалқ референдумида тўртинчи бор олти йиллик муддатга қайта президент этиб сайлаб, унга бўлган ишончини яна бир бор намойиш қилди.

• Чилилик диктатор Аугусто Пиночет ҳибсга олинганидан бир йил ўтиб, 27 сентябрь, душанба куни Лондонда очилган янги суд жараёни олдида беш олти кун ичиди испанийлик судьялар талабига биноан уни Испанияга топшириш масаласини қўриб чикиш туриди.

• Биз энди йигитларимизни ўқларга рўбарў килмасдан, замонавий ҳарбий куч ва воситалардан фойдаланиш орқали бандитларни узодан туриб йўқ қиласиз, инфратузилмасини бузамиз, — деди Баш вазир Владимир Путин Шимолий Кавказдаги жанговар ҳаракатларда иштирок этажириб Россия ҳарбийлари режаси ҳақида гапириб.

• Варшавада, парламент биноси олдида ўн минглаб поляк ишчилари Баш вазир Ежи Бузек хукumatининг дехқонларни ялпи инқиризига ва мамлакат саноат базасининг қисқаришига олиб келувчи иктиносидий сиёсатига қарши норозилик намойиши уюштиришди.

Япон тараққиётига энг асосий сабаб, бу ўзига хос тълим жараёнидир, деб айта оламизми? Менимча, бу саволга «ҳа» деб жавоб берса бўлади. Япония тълим тизимини кузатиб бунга тўлиқ ишонч хосил қилиш мумкин.

Японияда бошлангич мактабга олти ўшдан борилади. Япон оиласида фарзандни ана шу пайти, яхши муаллим кўлига топшириш энг нозик масала хисобланади. Мактабдаги оғоздаги сұхбат — қабул имтиҳонига бола билан ота-она пишиқ-пухта шуғулланиб тайёрланади. Яхши бошлангич мактабда ўқиган болага кела-жакда энг обрўли компаниялар эшиклари очиқ бўлади. Бунга ҳеч ким шубха кимлайди. Шунинг учунни, туғилажак болани қайси мактабга боришини олдиндан ўлашиб олиш одатий ҳол хисобланади. Японлар факат тиришқоқлик билан ўқиганларига эртага жамиятда нуфузли ўринни топади, деб ишонади. Баъзан бир гурӯҳ оналарнинг олтиетти яшар боласини кўлидан тутгачча мактабга кузатётганини кўраман. Улар болаларга мана шу даврда аҳил бўлиб яшаш, бирга ўқиб-ўрганиш, билим ўзлаштиришда ортда қолмаслик каби хислатларни сингидирishга ҳаракат-қиладилар. Яқинда телевидение орқали бা�ъзи бошлангич мактабларда болаларга умумий тушлик ташкил этилганлиги танқид қилинди. Гап шундаки, ўкувчига тушлик учун уйда тайёрлаб берилувчи бенто (одат-

да, ичига гуруч, балиқ ва сабзавотлар солинган пластмасса коробка) унинг саломатлигига кўпроқ мос келар экан. Бошлангич мактабга катта эътибор бе-ришининг сабаби, бощдан изчил билим олган болагина мартабали олий ўкув юртига кира олиши мумкинлигига. Чунки мактабдан то олий ўкув юртигача бўлган тълим узвий боғланган.

Японлар таҳсил тарихига бошқача кўз билан қарайдилар. Улар учун изчиллик, мунтазам тиришқоқлик мухим.

Мен уларга она-Ватаним— ўзбекистонда ҳам узлуксиз тъ-

бўлса керак, оила бюджетининг кўп қисми доим бола тълимтарбиясига сарфланади. Шунга қарамай, кўпинча қўшимча ўқитувчи ёллаша ёки олий ўкув юртига тайёрлаш курсларидан ўтишга ҳаракат қилишади. Университет талабалари орасида фақат иккинчи ёки учинчи йилигина ўкишга кира олганлар кўп учрайди. Бутун мамлакат бўйлаб олти юздан ошик олий ўкув юртлари мавжуд. Уларда камиде беш миллион талаба тълим олади. Олий ўкув юртларида таҳсил олишига талаборлар сафи доим тўлиб туради.

ЯПОНИЯДА ҚАНДАЙ ЎКИШАДИ?

лим тизими ишга тушгани, жаҳон тълим тажрибасига асосланган, аммо бутунлай ўзига хос «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» ишлаб чиқилгани ва бу ишлар бошида шахсан Президентимиз турганлигини хисобидан таълим олаётганингиз бекор эмас экан-да!» деб самимий эътироф этишиди.

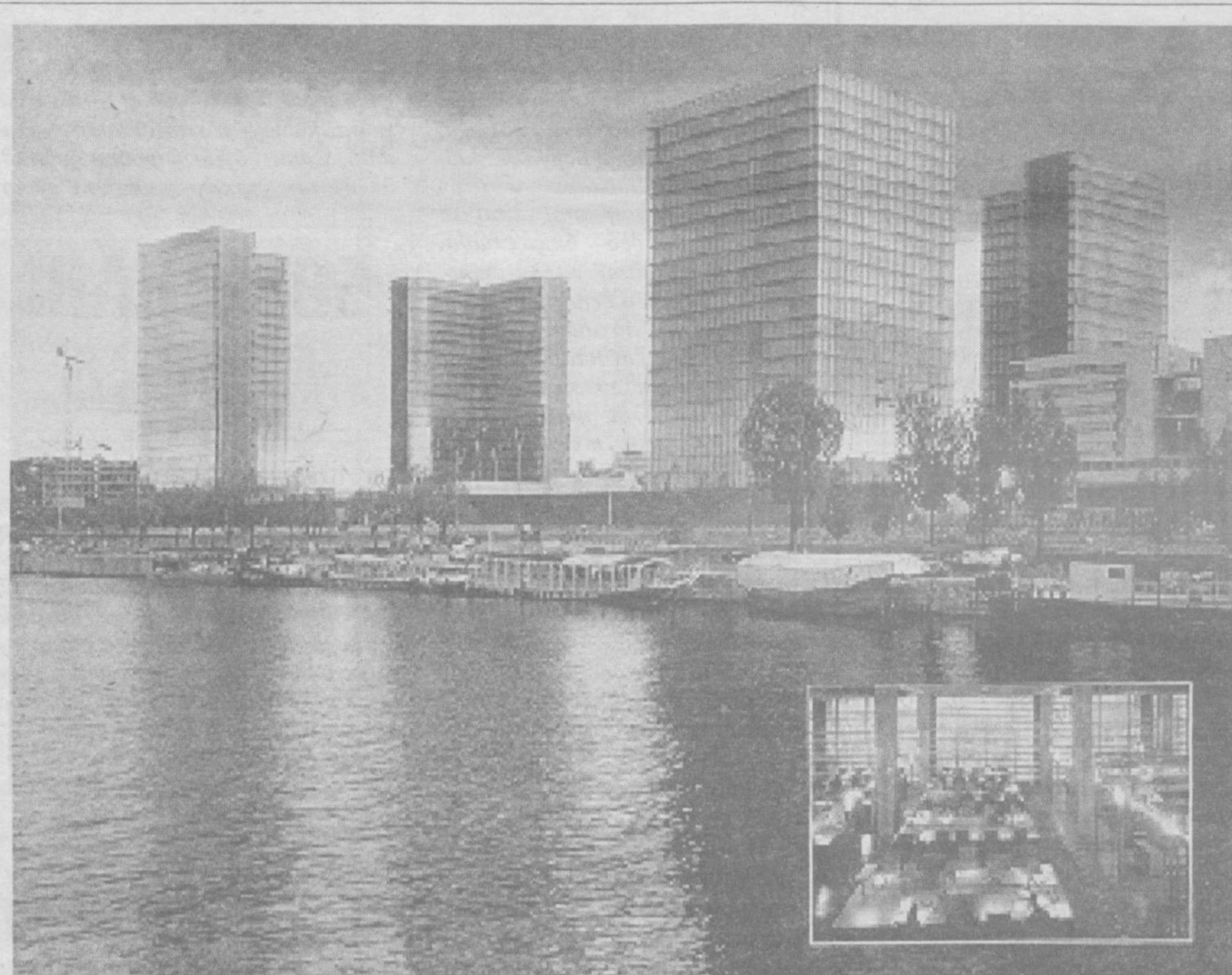
Японияда жамиятнинг ўзи ҳам тълим тарихига асосланган. Қандай тълим босқичларидан ўтганлик ишга жойлашишда асосий хужжат бўлади. Шу сабабли

Шунга қарамай сўнгги йилларда ёшларда ўкишга иштиёқ сусайб ишорати, - деб фикр билдираётган зиёлилар кўпайиб бормоқда. Уларнинг мулоҳазалари чет элликлар фикрлари билан телевидениеда ёртилиб туриди. Японларнинг ўзи япон тълим тизимини нюхоятда назарий деб хисоблайди. Ўкувчи бирор ютуқка эришиши учун эзилиб ўқимаса бўлмайди. Мактабдаги ўкишдан кўра олий ўкув юртларида кириш имтиҳонларига тайёрлаш курсидаги ўқишини афзал биладётган ёшлар сони ортиб боряпти. Буни илғаб олган журналистлар, ўқитувчilar,

зияёлилар, умуман кенг жамоатчилик ўкувчи учун кули музитиня яратиш тўғрисида мунозарали баҳсларга кириши, ўқитувчиларнинг малакаси, мактабдаги таълим дастури, олий ўкув юртларига кириш имтиҳонларининг дараҳасини ва ҳоказоларни танқидий кўриб чиқишимокда.

Бу бежиз эмас, албатта. Тълим-тарбия бугун бутун жамиятга таъсир кўрсатиши ва мамлакат иктиносидиётини, ижтимоий ҳёти билан узвий боғлиқ экани японлар учун кундек тушунарли. Бугунги япон мўъжизасини бунёд қилган кишилар нақадар катта фидойилик, тиришқоқлик билан меҳнат қилган. Уларга япон ёшлари ҳам ҳавас билан қарайдилар. Ўз вақтида Америка Кўшима Штатларидан ортда қолмайлик, дея олти яшар ўкувчи олтмиш яшар ишчи дунёвий билим олишига бош кўшганлиги ҳам ажабнарли гап эмас. Япония иктиносидиётини кенг омма саводхонлиги ва малакасини ошириш хисобига оёқка туриб олган. Бунинг учун хориж тажрибасидан ҳам фойдаланилган. Шунингдек, японларнинг илмга бўлган тиришқоқлиги ҳам кўл қелган. Шу билан бирга тълим-тарбия тизими мунтазам пишишиб келинган. Энг муҳими, унга замонавий ҳаёт ва эртанин кун пойдевори деб қаралган.

Ойбек ҲАКИМОВ
Хосе университети
талабаси,
Токио шахри.

Суратда: Франция Республикасининг янги миллий кутубхонаси

ФРАНЦУЗ ТАЛАБАЛАРИ СТИПЕНДИЯ ОЛАДИЛАРМИ?

Францияда ҳамма талабалар ҳам талабалик нафақаси олиш ҳуқуқига эга эмас. Стипендия талабаларнинг ижтимоий ахволига қараб берилади. Яъни стипендия олиш ҳуқуқи факат ота ёки она қарамогидан маҳрум бўлган ёки узгалар қарамогидан бўлган, ёхуд ота-онаси ижтимоий ҳомояга муҳтож бўлган (ишсизларнинг фарзандлари) талабаларнагина тегишилдири. Мана шундай тоғрага мансуб талабалар уз олий тълим мусасасидан стипендия сураб анкета варанини туддидари. Ва бу хужжат маҳсус комиссия томонидан курбичишилди, талабага стипендия бериш ёки бермаслик ҳал қилинди. Нафақаларнинг йиллик миқдори 7308 дан 19692 FF(Француз франки)га чанни ташкил этиади.

Шунинг учун ҳам күтилилек талабалар стипендиясиз таҳсил олиб, ўқиши билан бир пайдай ёки ўқишдан ташқари пул тоши мақсадида ишлайдилар.

Шуҳрат ЙИГИТАЛИЕВ

ОНАСИННИГ «АҚЛИ ЗАИФ» ГИНА БОЛАСИ УЛҒАЙГАЧ МАШХУР ФИЗИК БЎЛИБ ЕТИШДИ

ур Е-мс², формуласининг муаллифи Альберт Эйнштейннинг миаси билан худди шу каби тажриба ўтказишган. Улар буюк физикнинг даҳолиги сири унинг миаси «қабул қилинган» ўртacha миа ўлчамидан 1см³ га китто эканлигига деб таъкидламоқда.

Улар ўз тажрибаларига даҳонинг АҚШ Принстон Университетига сақчанаётган ҳақиқий миасидан фойдаланганлар. Эйнштейн 76 ёшида оламдан кўз ўнганидан сўнг, бир неча соат ўтгач, патологоанатом - врач Томас Гарвер қачонлардир кейинчалик, буюк олимнинг доҳиёна қобилияти сирини билди олиш умидига унинг миасини эҳтиёткорлик билан ажратиб олиб, формалиниди ишишга жойлаб кўйганди. У миаси диккат билан ўлашиб жараёнига бир неча ўн мартараб суратга ҳам олган умуман, Эйнштейннинг миасига тағбиқотлар учун 200 мар-

тадан ортиқ мурожаат қилинган). Т. Гарвер ўз тажрибалари натижаларини ҳеч қачон кенг оммага маълум қилмаганди, уларни фақат канадалик тағбиқотчилар билан бўлангина қисман ўртаклашиб турган.

Сандра Ф. Уителсон тажрибани таҳминан 300 нафар ўртacha ақлий қобилиятига эга бўлган кишиларнинг миасини ўрганиши

«сабаб» бўлган бўлса ажабмас.

Шундан сўнг Англияга «Лансет» журналида чоп этган ўз мақоласига тағбиқотчи буюк физикнинг миасининг орқа куён қисми башқа милярдан 15% га китто эканлигини қандай аниқланганини тушунтириб берган. Миянинг бу қисми инсон хотирасининг фаoliyatiни юришида катта ўрин тутубигина қолмай, инсоннинг макон ва хатти-ҳаракатини ишори эканлиятини ҳам белгилайди. Худди мана шу билан мақолада, Эйнштейннинг ўзига хос гарийодий фикрлаш қобилияти изоҳланади. Агар ўртacha ақлий қобилиятига эга бўлган кишининг фикрлаш даражасини 100 га тенг деб олниса, Эйнштейнда бу кўрсаткич 130 га тенг экан.

Шу ўринда беихтиёри, Канн кинофестивалида намойиш этилган қисқа метражли бир фильм

ёдга тушади. Ўзи бир минут ҳам давом эттмайдиган бу фильм чукур маънога эга эди. Фильм бошлангач, экранда бир инсон миасининг сурати акс этди ва унинг остига «оқ таълиминг миаси» деган ёзув пайдо бўлади. Кейин экрандан сурат юйиб бўлади-ю, яна бошқатдан худди шунингдек бир мия тасвири пайдо бўлади ва остига «кора таълиминг миаси» деган ёзув чиқарилади. Сўнг яна худди шундай мия расми экранда пайдо бўлиб, остига «осиёликнинг миаси» деб ёзилади. Охри экранда жуда кичина бир мия тасвири кўринади ва остига «ирқий ажратмачининг миаси» деган ёзув сўзлар -акс этади.

Дарҳақиқат, инсон миасининг катта-қичиқлиги шу инсоннинг ҳётий тушунчалиги, ишори даражаси билан боғлиқ бўлса, не ажаб.

**Хориж матбуоти
материаллари асосида
Ш.ЙИГИТАЛИЕВ
тайёрлади.**

Дунё ахолисининг сони 6 миллиардга етган бизнинг давримизда «янги олам — спорт дунёси» ўзгача аҳамият касб этмоқда. СПОРТНИНГ мазмун моҳияти ҳам, географик қамрови ҳам ўзгариб бормоқда. Унинг иқтисодий манбага айланга бориши спорт атрофида миллионлаб муҳлисларниг тўпланишига олиб келди. Табиийки, энди ўша миллионлар спорт ёки унинг бирор тури бўйича жаҳон миқёсидаги мусобакаларни кузатиш баробарида ер юзида мамлакатлар, ҳалқлар, шарт-шаройитлар ва имкониятлар билан таниша бошлади. Ҳозиргача спортнинг эллиқдан ортиқ тури бўйича ҳалқаро федерациялар тузилган бўлиб, барча

ДУНЁ ИЧИДАГИ ДУНЁ

сининг мақсад ва вазифаларида бир муштараклик мавжуд. Яъни жисмонан соғлом бўлиш, ўз ватани номини дунёга таратиш, ўзи мансуб бўлган ҳалқ шарафидини ҳимоя қилиш бош foя хисобланади. Миллионлаб ишқибозлар эса нафақат маълум бир спортчи ёки жамоа, балки, ўша спорт турининг асосий молиявий таъминотчилари бўла оладилар. Биргина футбол ҳакида тўхтасак, Европа ўйингоҳлари мусобакаларини бевосита кузатиш учун 40 - 60 минг томошабин ташриф буоради. Бундан ташқари, «ашаддий — фанат» муҳлислар ҳам бўладики, улар спортнинг ўзи севган

тури учун бор бисотини аямайди. Шу тарика жамоада ўз мавқенини яхшилаш, шуҳрат қозониш сари нафақат иштиёқ, балки имконият ҳам вужудга келади. Сўнги жаҳон чемпионатида кашш фтилган бразилиялик Рональдо яилига 8900000 доллар (АҚШ) миқдорида маош

Nihol

тўланиши фикримизга далил бўла олади. Ёки 1994 йилда АҚШда ўтказилган жаҳон чемпионатидан кейин мамлакат футбольини ривожлантириш

фонди тузилган эди. Ушбу фонд 1999 йилда турли лойиха ва дастурлар учун 2794575 доллар ажратган. 2006 йилги жаҳон кубоги баҳсларини ўтказишга асосий даъвогар Жанубий Африка Републикаси мезонлини маъкул топилса, 667,5 миллион доллар миқдоридаги улкан сармояни кўлга киритади. Лекин спорт — тинчлик, биродарлик элчиси сифатида ҳалқаро майдонда эътироф этилар экан, кимга иқтисодий, бoshкага маънавий, яна бировларга руҳий кувват баҳш этишидан қатъий назар у жисмоний баркамолликнинг ягона воситаси бўлиб қолаверади.

Кейинги йилларда мустақил Ўзбекистонни дунёга танитиш, унинг шуҳратини ўйиш, шарафини ҳимоя қилиш борасидаги сайди-харакатлар марказида спортнинг муносиб ўрин эгаллашида ҳам рамзий маъно бор. Аввало, ҳалқ саломатлигини таъминлаш, жисмони баркамол авлодни шакллантириш ўз эртамизни яратишдир. Шунингдек, бушвақт дегандан бекорчиликни эмас, уни мароқли, кўнгилли ўтказишни тушуниш учун спорт турлари билан шуғулланишига имконият яратиш, қолаверса, Ўзбекистон кенг имкониятлар мамлакат эканини эътироф этиш ҳамиша мароқли.

Фахридин КАРИМОВ

КАРАТЭ ЭЗГУЛИК ДЕМАКДИР

Суҳбатдошимиз ҳақида икки оғиз сўз. Нурхон Нафасов — Ўзбекистон Карагэ Миллий Федерацияси Президенти. 1965 йилда туғилган. Олий маълумотли, Жаҳон Карагэ Федерациисининг (WKF) 6 Дан қора белбог соҳиби (Ўзбекистонда ягона). 2-даражали «Соғлом авлод учун» ордени соҳиби.

— Нурхон ака, Карагэ Миллий Федерацияси фаолиятига қисқача тўхталиб ўтсангиз.

— Федерациямиз республикамизнинг барча вилоятлари, Қарақалпокстан Республикаси ва Тошкент шаҳрига ўзининг бўлимларига эга. Бу бўлимларда малакали мутахассислар ёшлигарга шарқона Карагэ санъатидан сабоқ беряяти.

Агарки, федорациянинг сўнгига уч йилги фаолиятига назар ташлайдиган бўлсан, ўзбек Карагэ Федерациининг ўзик ҳалқаро мусобакаларда муваффақият билан қатнашганини кўришимиз мумкин.

Шу ўйларда юртдошларимиз 47 та олтин, 48 та кумуш ва 52 та бронза медалини кўлга киритиши. Ўтган йили бўлиб ўтган Жаҳон Кубогида Карагэ Федерациининг 5 та олтин медалга, хусусан МДХ мамлакатлари орасига биринчи марта жамоа кумитэ баҳсларида олтин медалга сазовор бўлди.

Карагэ муҳофазадан ташқари ўзни қадрламоқ, асрароқ

Faxr

ҳамдир.

Ҳар бир Карагэчи бу Ватан қўриқчисидир. Биз ёшлигарни ана шу руҳда тарбиялаимиз.

Бугунги кунда спортнинг бу турини ривожлантириш ва оммалаштириш учун нималар қилинайтиш сизнингча яна нималарига эътибор қараштиш лозим?

— Сўнгти ўйларда Карагэ кўпчиликда қизиқиши ўйғотмоқда. Шу сабабли бўлса керак охирги ўйларда Карагэ Федерациининг сони 3 мингдан 50 мингга етди. Биз Карагэ Федерациининг обрўйини янада кўтариш, уни оммалаштириш мақсадига спортнинг бу турини Ҳалқ таълими вазирлиги тизимишдаги Болалар ва ўсмирлар спорт мактаб (БЎСМ)лари дастурларига киришини мўлжаллаяшимиз.

— Шогирдларингизга муносабатнинг қандай? Шу хусусдаги фикрларингизни ҳам билишини истардик.

— Ҳафтада 350-400 шогир-

ларим билан шуғулланаман. Мени кувонтирадиган жиҳати шундаки, уларнинг аксарияти мактаб ўқувчилари, ёшлар. Шу ўйларни шуль ойига Германияга ўтказилган клублар ўтрасидаги Жаҳон чемпионатига ана шу Карагэ Федерациининг ҳам қатнашиб, 6 та олтин медални кўлга киритиши.

Кўпчилик Карагэ Федерациининг бу турини Ҳалқ таълими вазирлиги қўшиларни, Миллий Гвардия, Чегара қўшиларни, Миллий хавфсизлик хизмати, Ички ишлар ва Мудофаа вазирликлари, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлар ва Ички ишлар академиялари, Жисмоний тарбия ва спорт олийогоҳига хизмат қилишяяпти, ўқиша япти.

Шогирдларимга муносабат масаласига келсақ, уларни, гарчи олтин медал олиб, жаҳон чемпиони бўлса ҳам, ҳеч қаён табрикламайман. Уларга нисбатан олқишиб, «яша», «баракала», «раҳмат сенга» деган сўзларни ишлатмаганман. Токи улар манманликка, гурурга, хотиржамлика берилмасдан ўз устидага янада кўпроқ ишласин. Бу жиҳатдан мени бемалол тошбагир десангиз ҳам сиздан хафа бўймайман. Зоро, шогирдларимни бундан ҳам юқори натижалар кўрсатишини истаганим учун ҳам шундай қиласман.

— Маърифат аҳлига тилакларингиз?

— Устозларимизни касб байрамлари билан чин дилдан қутлаб, уларга соглиқ-саломатлик тилайман. 2-3 сентябр кунлари Тошкентда бўлиб ўтадиган Карагэ бўйича Ўзбекистон чемпионати томошаларига барча барча устозларимизни тақлиф қиласман.

— Самимий сұхбатнинг учун ташаккур!

Сұхбатдош:
Норали ОЧИЛОВ

MAYDONLARDAN

МАРКАЛАРДА МАМЛАКАТ СПОРТИ

«Ўзбекистон маркаси» ҳиссадорлик жамияти фаолияти давомида 180 дан ортиқ турдаги маркаларни муомалага чиқарган. Шу жумладан, спортта тааллуқли маркаларни ҳам. Мамлакатимизда спорт акс этган биринчи марка 1994 йилда чиқарилди. У «Президент кубоги» мусобақасига бағишилди. «Буюк ишак Йули» сателлит турнири, «Президент кубоги» ҳалқаро мусобақаси ва аёллар уртасида ташкиллаштирилган «Челенжер» турнирлари акс этган «учлиқ» туплами Тель-Авив (Израил, 1998 йил)да булиб ўтган Бутунжоҳон филателистлар курганизаси иштирокчиларида катта таассуротлар қолдири.

ЯНГИ МУРАББИЙ ИШ БЕРДИ

Футбол бўйича Англия чемпионатининг 7 тур учрапувларини галабасиз якунлаган «Ньюкасл»нинг фожеавий кунлари энди ортда қолажак. Бобби Робсон шогирдлари узларининг суюкли «Сант-Жеймс Парк» стадионларида премьер-лигадаги дастлабки галабани кўлга киритишиди. Англия терма жамоаси сардори биргина уйинда уз обручини тиклаб олди - 5 та гол!!!

Хуласа, барчани ажаблантираётган саккиз «кора натижалари»га «Ньюкасл» узининг саккиз тўти билан барҳам берди.

ЯПОНИЯГА БЕРИЛДИ

2002 йил Япония ва Жанубий Кореяда ўтказилиши рёжалаштирилаётган Жаҳон чемпионатининг финал учрапуви Японияга берилиди. Токио яқинидаги Иокогама шаҳри ЖЧ - 2002нинг расмий пойтактига айлантирилди. ФИФА тақлиф этаётган тақвимга кура ЖЧ - 2002 25 май куни бошланади. Финал учрапуви эса 23 июняга беглиланган.

УЧРАШУВ «БОРДО» УЙИДА БЎЛАДИ

Москва «Спартак»чилари учун Европа чемпионлар лигаси муваффақиятли кечмоқда. «G» гурухида тўрттадан очко билан бир мавқега эга бўлган «Бордо» — «Спартак» учрапуви гуруҳдан кейинги босқичта чиқувчи жамоани аниқлайди. Уйин Францияда булиши «Бордо» учун анча сенгиллик бериши мумкин.

МАЙДОН ЧЕТИДАГИ ЖАСОЛАР

Ўзбекистон футбол федерацияси тартиб-интизом қўмитасининг навбатдаги йигилишида қўйидаги қарорларга келинди: «Косонсой» вакили Ш. Солиев бу мавсум охиригача барча мусобақалардан «дисквалификация» қилинди; «Андижон» мураббийси С. Шевченко ва ёрдамчisi Ш. Суфиевларга 50 минг сумдан жарима солинди.

MUJDALAR

Инсон бирор натижага эришиши учун нима мухимроқ? Тинимиз сиз меҳнатми, турға қобилиятили ёки бир мақсад ўйлида куч ва имкониятларни бирлаштира олишиш?

Беҳзод Набиев ҳали жуда ёш бўлишига қарамай бу саволларга жавоб топган йигит. Кик-боксинг устаси Беҳзод 1996, 1999 йилларда спортнинг ши турнирга ўз вазни бўйича Ўзбекистон чемпиони бўлганлиги тасодиф эмаслигини исботлади. Яқинда Қозогистонда ўтказилган кик-боксинг бўйича ҳалқаро турнирга 1-йуринни эгалади, пойтхатнинг Миробод туманинага «Оғабегим» маҳалласининг фахрига айланди.

АМАЛИЙ ЖАВОБ

(Ривоят)

Қадимда бир юрт подшоси фуқароларининг китоб ўқимай қўйганинги билиб, қайгуга ботибди. Китоб ўқимайдиган, маънавиятсиз халқнинг келаҗаги нима бўлиши маълум. Подшо тезда юритидаги барча олиму фозилларни йигиб, машварат ўтказибди: Одамлар китоб ўқишлари учун нима қилиш керак?

Бу саволга олимларнинг берган жавоб, таклифларининг ҳеч қайсиси подшони қонктиришибди. Шунда унга фалон қишлоқда фалон донишманд бор, саволингизга ўша жавоб топиши мумкин, дейишибди. Подшо донишмандга одам жўнатган экан, донишманд, иши бўлса шоҳнинг ўзи келсин, деб жавоб қайтариби. Оқил подшо олимнинг ҳузури-

га ўзи боришга қарор қилибди. Борса, донишманд ибодат қилишга ҳозирланадиган экан. Подшога тахорат учун сув тайёрлашни буюрганда, шох сўзсиз бажариби. Кейин саройга йўл олибди. Олимнинг амрига мувофиқ, подшо унинг отини пиёда етаклаб борибди. Манзилга келишгач, подшо донишмандга сўровини айтган экан, у мен саволингга жавоб бериб бўлдим, дебди.

Аликисса, подшо барчанинг кўз ўнгидаги донишманд олимнинг хизматини қилиб, ибрат кўрсатибди. Донишманд бу марта бага кўп ва хўб ўқиганинги, ўрганганлиги, илми, хуллас, китоблар орқали эришган экан.

Xullas...

ГИГАНТ ШЎРВА

Токиода балиқ шўрва пишириши анъанаси мавжуд. Ва у ҳар йили утказиладиган фестиваль тусини олган.

Япон ошпазларининг бу гали балиқ шўрва пишириши-

лар үчун бор-йуги... З тонна миқдорида балиқ, пиёз ва 1 тонна картошка сарфлашларига тўғри келди. Шунча маҳсулот, табиийки оддий қозонда эмас, 6 метрлик улкан дошқозонда пиширилди.

Гигант шўрвадан баҳраманд бўлган 30 минг ҳурандалар шундай дейишиди: «Бай-бай-бай, бунақа лаззатли таомни умримиз бино бўлиб, энди татияпмиз!».

— Менга айтинг-чи, ўз шеърларинизни мендан бошқа одамга ҳам ўқиб берганмидингиз?

— Йўк.

— Ундаи бўлса нега кўзингизнинг ости кўкарган?

х х х

— Яхши бориб келдинми? — сўради ойиси биринчи марта мактабга борган ўлидан. — Нима гаплар?

— Жеч гап йўқ, — жавоб берди

ХАНДАЛАР

у, — Эртага яна боришга тўғри келади.

х х х

ДАН ҳодими ҳоидани бузган «Запорожец» ҳайдовчисининг ёнига келиб шивирлади:

— 5 минг ба машинани ҳайдаб кетаверасиз.

Шоффер бирор ўйланниб турниб:

— Яна 5 минг ќўшини, машинани сизга ташлаб пиёда кетаман.

х х х

— Менинг бурним отамники, ќўзим онамники, — деди бир бола.

— Менинг пешонам бувимники, қуловим амакимники, — деди иккичи бола.

Улардан ортда қолмаслик учун

учинчи бола ҳам гап қўшиди:

— Менинг ишроним акамники.

БЕРУНИЙ ДАҲОСИ

Буюк олим Абу Райхон Берунийнинг Колумблан салқам 500 йил бурун океан ортида катта қуруқлик (Америка қитъаси) булиши мумкинлигини башорат қилишида унинг математика, астрономия, география ва бошқа фанларга оид ниҳоятда куп тадқиқотлар ўтказганлиги мумхим урин тутган, албатта. Ер курраси ҳажмини улчашнинг узига хос ва ғоят содда усулини ҳам Бреуний топгандиги тасодифий эмас. У Ҳиндистонда эканлигига баланд бир тоққа чиқиб, кузи билан уфқ чизиги орасида ҳосил булган бурчакни улчаган.

Олим ана шу бурчак ва тог баландлигидан фойдаланиб, Ернинг радиуси ва айланмасини ҳисоблаб чиқкан. Берунийнинг шу тариқа улчаб ҳосил килган маълумоти ҳозирги замон маълумотларидан жуда оз фарқ қўлади.

Bilasizmi?

«Астрономия илмининг таяничи» деб ном олган Урта Осиёлик машҳур олим Фиёсиддин Жамшиднинг геометрия ва тригонометрияга багишланган «Улчашлар ҳақида» асари фан тарихида мухим урин тутади. Бу асарда узунликларни, юзаларни ва ҳажмларни улчаш ёритилган.

Ундан Шарқ меморчилигидаги қулланилган арка, гумбаз, равоқ, мұқарнас сингари шаклларни ясашнинг математик усуллари ҳам таҳлил қилинган.

Кейинчалик арка, гумбаз ва равоқлар ясаш Россия ва Гарбий Европа меморчилигига ҳам көнграс расм будди. Аммо мұқарнас урта аср Шарқ меморчилигининг узига хос усулларидан бирни булиб қолди.

Бу шакл түгрисида яхши тасаввур ҳосил қилиш учун Самарқанддаги Улугбек мадрасаси мезанасидаги мұқарнасни мисол қилиб курсатиш мумкин.

А.АЛИЕВ тайёрлади.

ган жониворларни уриб кетди. Сигирлардан 15 таси жароҳатланди, 47 таси эса уз жонини сақлаб қолишга улгуролмади...

Бу ҳолни қўриб, молбоқар қай аҳволга тушди экан?

ana shunaqa
gaplari...

1, 19.

2. Ўрта аср қомусий олими, табобати билими алломаси - 1, 9, 3, 5, 1, 3, 15.

3. Абдулла Орипов шеъридан:

Буюк Алишерберек лутф этган мисол:

Савод ўргатдингиз 7, 2, 3, 13, 2. ранж билан.

Қоплаг бўлармикан бу қарзни алҳол,

Узуб бўлармикан юзта ганж билан.

4. Мақсад Шайхзода:

Муаллим!. У қандай шарафли унвон,

Табиат сирларин, турмуш ҳикматин,

Шуурнинг қудрати кўп равшан,

аён -

Насллар онгига у айлар 11, 2, 6,

7, 1, 3

Унинг сўзи билан бизлар борамиз -

Дунё китобини ўқий бошлаймиз.

5. Шуҳрат:

Агар им ҳазина бўлса, қалити сизда,

Шу ҳазина гавҳарлари 18, 16. изминизда.

Ҳар болага лойигича қилдингиз инъом,

Ки келажак кунларида у берсинг ором!

6. Пашохона Абдулваҳобхона ўғли:

Ҳеч 14, 1, 8. устозиз топмас жаҳонда иззату жоҳ,

Нечаким ҳашамат била Искандару даврон эрур.

7. Эркин Воҳидов:

Бир кун 11, 15, 3, 12, 10, 2. оппоқ сочинигз тараф,

Дилингиз шогирдлик вақтин кўмсайди.

Айтасиз ҳаваскор ўсмирга қараб,

«Оҳ, 5, 4, 3, 1, 4, 12. ёшлигинг мена бўлслайди...»

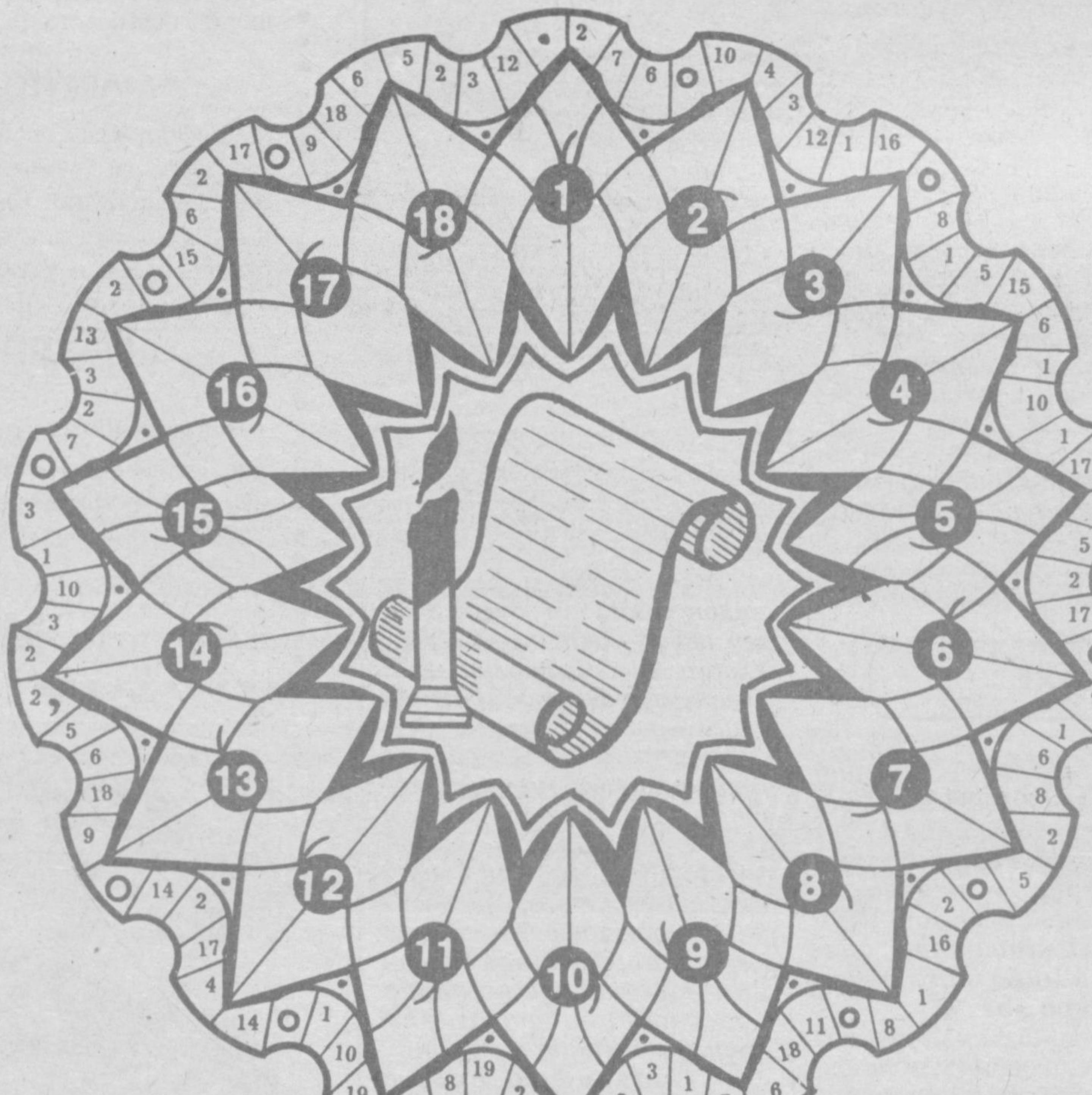
Энди очқич сўзларидаги жавоблар асосида шакл атрофидаги рақамларни мос ҳарфлар билан алмашибир,

муаммономан ҳал этинг. Ундан шарқ

муғафакирларидан бири Абу Аъло ал

- Мааррий қаламига мансуб тўрт мисра ҳикматни билиб олассиз.

Фозилжон ОРИПОВ тузди.

«УСТОЗ ИЖОДКОРЛАР»
АЙЛАНМА КРОССВОРДИ

Бош мұхаррір
Халим САЙДОВ

Таҳрир ҳайати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жумана зар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (масъул котиб), Шукур ЖОНБОЕВ, Қурбонбай МАТҚУРБОНОВ, Нўъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош мұхаррір ўринбосари), Йўлдош САЙДЖОНОВ, Хулкар ТЎЙМАНОВА, Сайдулла ҲАҚИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар мұаллифлари масъульдилар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босин таҳририят/руҳсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъуль котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-55-58.

Газетани IBM компютерида Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.
Навбатчилар: Асқар ШОКИРОВ, Фахрилдин КАРИМОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.

ИНДЕКС: 149, 150. Г-0727.

Тиражи 24020. Г. 1 2 3 4 5 6

Ҳажми 4 босма табоб. Офсет усулида босилган, қозоз бичими А-3.

«Шарқ» нашриёт матбаа
концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк
Турон» кўчаси 41-йй

Босинга топшириш вақти - 20.00.
Топширилди — 20.00.